

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

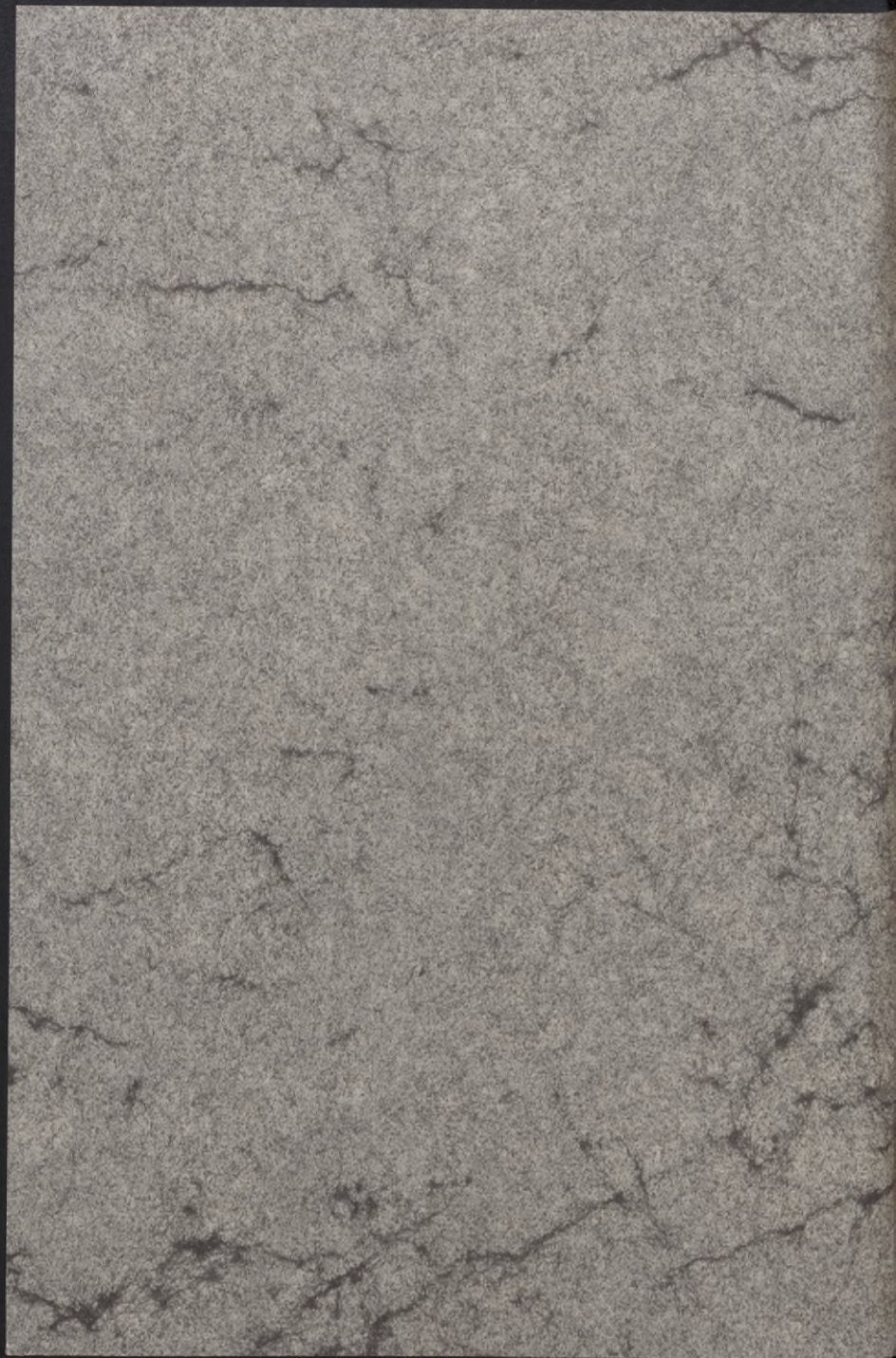

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Redaktionsexemplar

Prof. L. S.

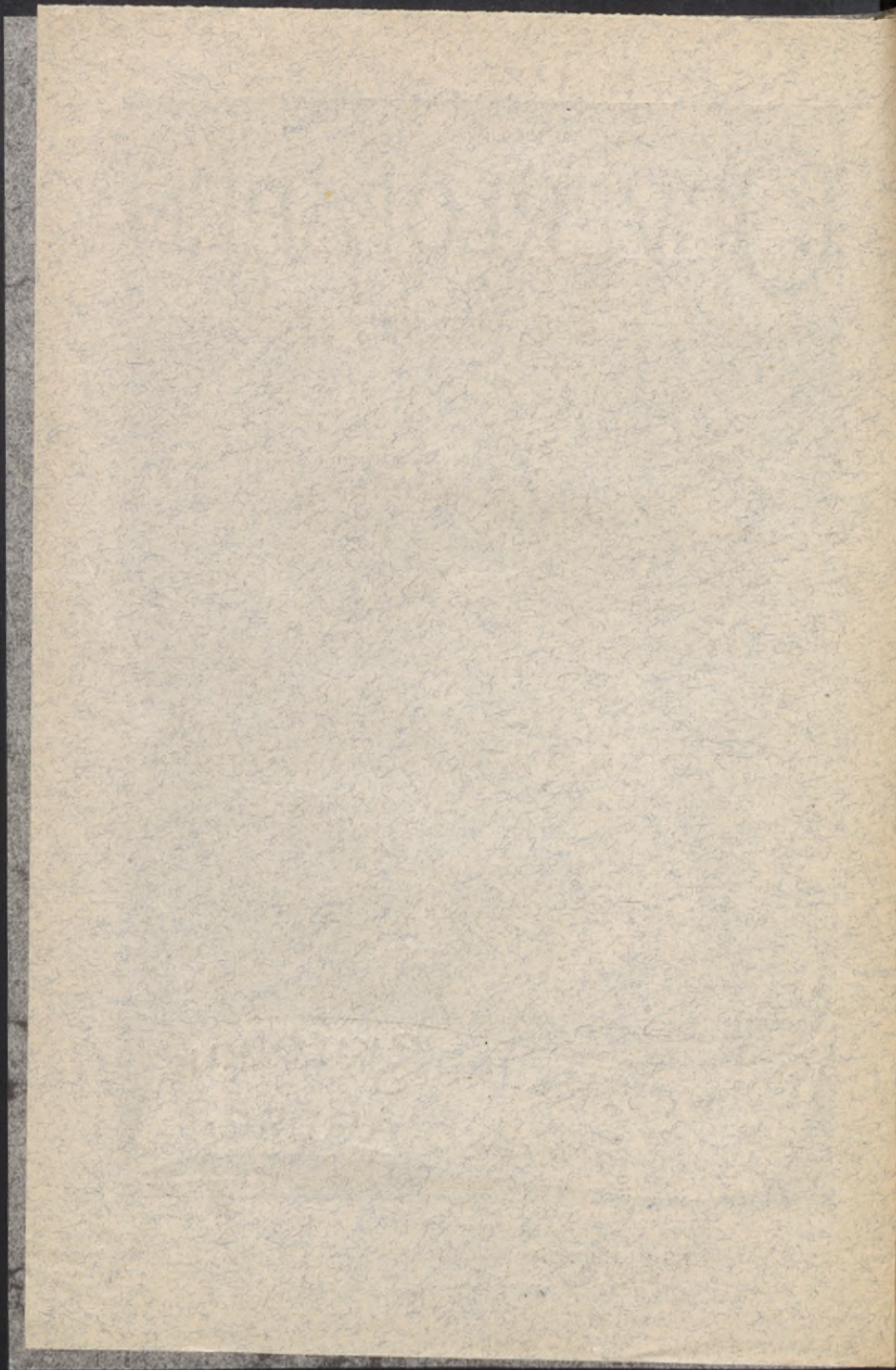
ÖFVERLÖPAREN

STOCKHOLM
NILS GLEERUPS FÖRLAGS-EXPEDITION.

Pris: 50 öre.

Red. konsexemplar

ÖFVERLÖPAREN

ROMANTISERAD SKILDNING FRÅN 1719

AF

J. O. ÅBERG

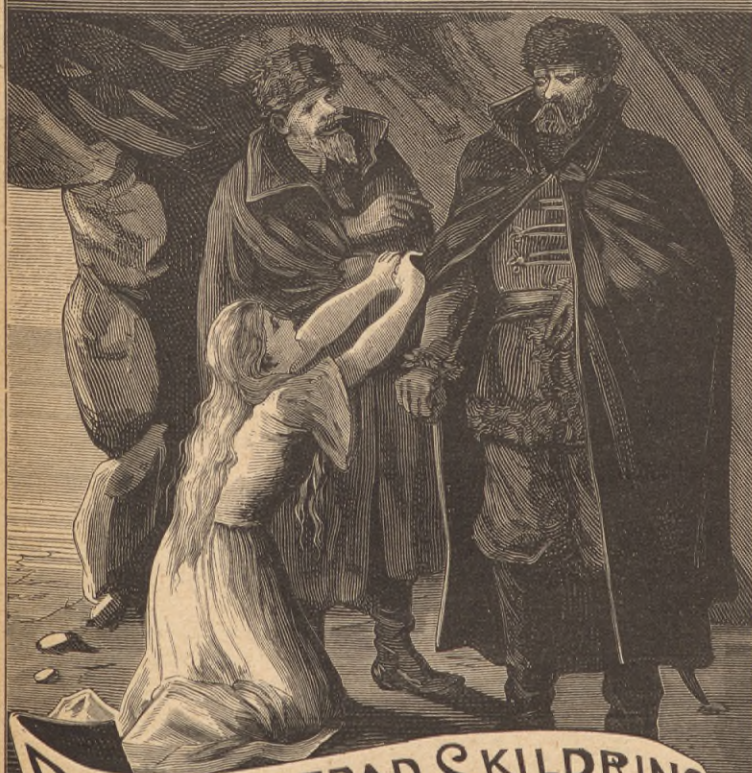
STOCKHOLM

NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION

STOCKHOLM,

TRYCKET HOS A. L. NORMANS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1882.

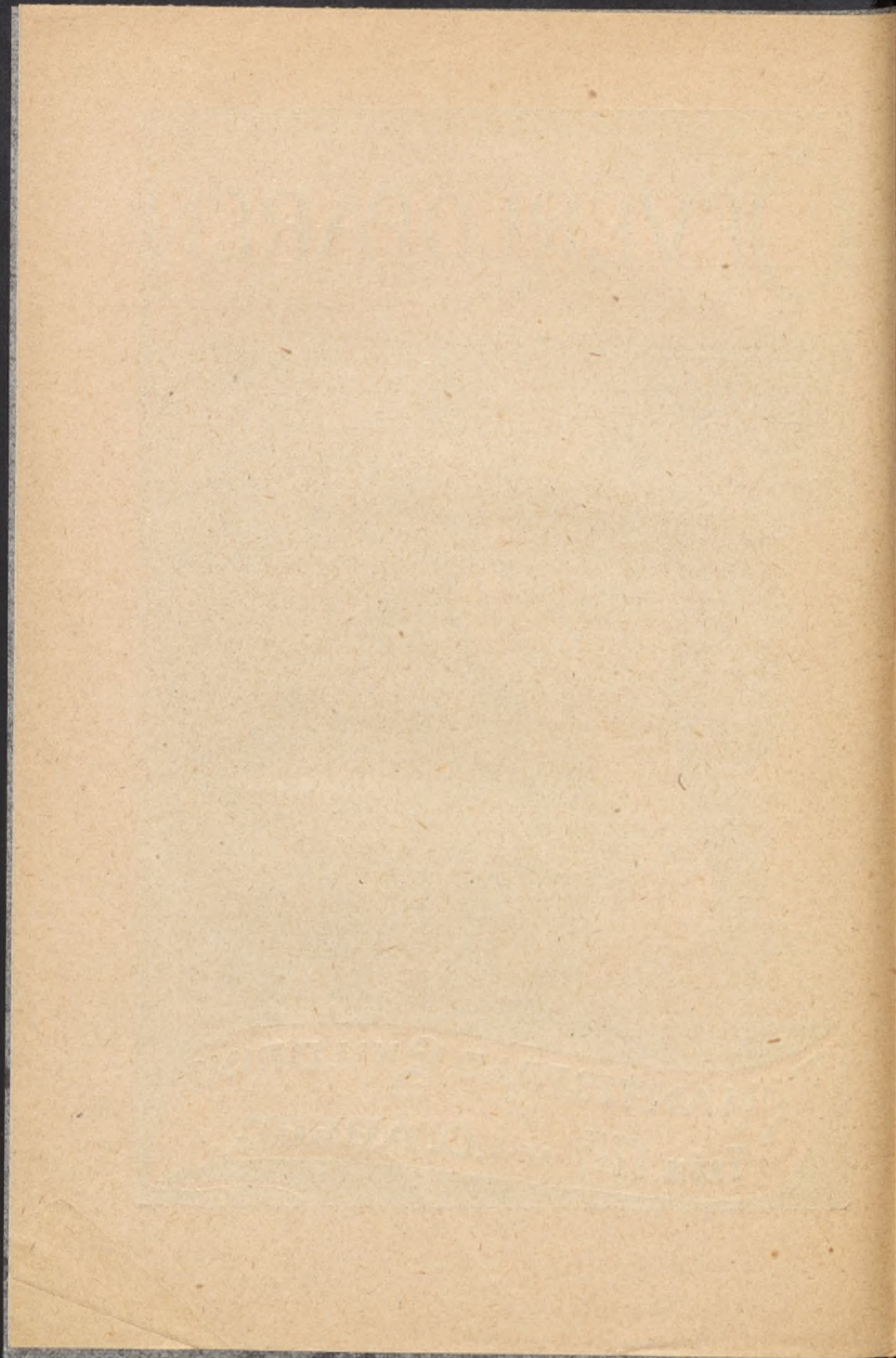
ÖFVERLÖPAREN

ROMANTISERAD SKILDNING
FRÅN 1719 AF I.O. ÅBERG.

Jenny M.

W. MEYER

I.

Friarne.

1.

En stormig höstdag på eftermiddagen år 1715 syntes en liten båt styra sin kosa genom det smala Pålsundet, som skiljer Mörkön från fastlandet. En enda man fanns i den lilla farkosten, och det var med yttersta möda, som han kunde hindra den från att drifva ned på någon af stränderne, i hvilket fall den ovilkorligen skulle gått sin säkra undergång till mötes.

Blåsten var så bitande och genomträngande, att den ensamme mannen ordentligt skälfde af köld, oakadt han hade ett ganska styft arbete med att klara sig för sjöarne och grunden. Då och då bröt en mustig ed öfver hans läppar, och efter hvarje väl undgången fara höjde djupa suckar hans bröst.

Han tycktes icke så mycket bekymra sig om upproret i naturen; upproret i hans eget bröst var förnämligast målet för hans tankar. Det salta vattnet stänkte honom oupphörligt i ansigtet, men då ruskade han endast på sig och skakade vattenperlorna ifrån sig med en mine, som tycktes säga så mycket som: hvad bryr jag mig om de der småsakerne. Bara jag väl hinner fram till Staf och får träffa Elin, så är jag nöjd.

Den för läsaren föreställde personen var omkring tjugu år gammal, hade en reslig växt och var hvad denna angick till påseende alls icke oäfvnen, blott man ej såg allt för djupt in i hans ögon, ur hvilka hat och lömskhet ständigt framtittade. Hans eldröda helskäggs bidrog också till att småningom aflägsna alla, som

nödgades komma i närmare beröring med skyltorpa-Jösse. Så hette karlen. Från ett par dagars fiske vid Eriksö var han nu på hemvägen. Meningen var också att han skulle landstigit vid Tullgarn, under hvilken egendom Skyltorp, der han var född och egde en liten gård, lydde. Tullgarn egdes vid tiden för denna berättelse af grefve Magnus Julius De la Gardie.

Efter många faror hann skyltorpa-Jöns ändteligen sydligaste spetsen af Ledorö, belägen i sundet mellan fastlandet och Mörkö. Bränningarne från nämnde udde öfverspolade den lilla farkosten på ett sätt, som kom Jöns att hvitna i synen.

Med sin kraftiga arm lyckades det likväl honom att i tid afvända faran. Men knappt hade han kommit in i smult vatten igen, förrän en annan fara hotade honom. Afståndet från stranden var nemligen knappt mer än en tredjedels kabellängd, och just som skyltorpa-Jöns dubblerade en liten stenig holme, small ett skott derifrån och en kula genomborrade farkostens råsegel.

»Hå, hå», utbrast Jöns ilsket, »är du framme nu igen, björkarö-Pelle!»

Han hade knappt fått sista ordet öfver läpparne, då en farkost af samma storlek som hans egen sköt ut från den lilla steniga udden och satte kurs rakt på honom.

När skyltorpa-Jöns såg detta, skyndade han att göra sina vapen i ordning, och när björkarö-Pelle, som var hans rival och en af Elins mest enträgne friare, ändteligen hann fram, sände han honom en kula, bättre riktad än den, som björkarö-Pelle skickat honom. Kulan snuddade nemligen vid Pelles kind och rispade upp den ett godt stycke, hvilket hade till följd, att han genast måste vända om och begifva sig till sitt hem Björkarö, beläget på Mörkön, straxt norr om kyrkan. Skyltorpa-Jöns fortsatte sin färd, skrattande åt rivalens olycksöde. Efter ungefär en timmes ytterligare segling lade han till utanför Staf, gömde båten försigtigt och smög sig uppåt stranden, under det han dolde sig så godt han kunde i den temligen höga strandskogen.

»Mätte hon nu bara vara hemma», tänkte han och kastade begärliga blickar på den ett litet stycke framför honom liggande rödmålade byggnaden; »nu eller aldrig måste jag ha saken klar. Nisse i Stockvik sa' i går, att Anders Nilsson, Elins far, på allvar ämnar ge tösen åt Per i Hägnäs, men», fortfor han och knöt de grofva senfulla händerna, »detta ska' inte ske så länge jag lefver. Elin håller visserligen af Per, det vet jag nog, och han är allt en bra pojke, men ändock ska' de inte ha hvarandra, det lofvar och svär jag.»

Med dessa ord skyndade han med hastiga steg upp till Stafs hemman.

En stund före skyltorpa-Jöns' ankomst till Staf inträdde hemmansegaren Anders Nilsson häftigt till sin dotter och sitt enda barn, den vackra och af alla omtyckta Elin.

Gubben Anders, enkeman sedan ett år, var ej god att se på, och när han blef häftig var han särdeles obändig och skrädde sällan sina ord.

»Hvad är det för ett sakramenskadt spektakel du ställer till?» skrek han redan innan han hunnit stänga dörren efter sig.

Vid dessa hårda ord upphörde Elin genast med sitt arbete vid spinnrocken och såg upp till fadren med en blick, som sade så mycket som: »Jag förstår alls ingenting.»

»Ja, glo du», utbrast Anders Nilsson, som ganska väl förstod den blick han fick af dottren, »men jag står för hvad jag sagt, jag.»

Elin svarade ännu icke ett enda ord. Hon såg endast fortfarande på den uppretade fadren.

»Svarar du inte», röt slutligen denne, ytterligare retad genom dottrens tystnad.

»Jag vet ej hvad jag ska' svara», inföll Elin saktmodigt och till hälften rädd.

»Jaså. Nå, då ska' jag väl uppfriska ditt minne», hånskrattade gubben Anders. »Hur länge är det sedan du träffade Per i Hägnäs?»

Vid denna fråga öfverdrogs Elins täcka ansigte af en varm rodnad. Då fadren med ännu hårdare stämma förnyade sin fråga, sade hon med lågmäld röst:

»I går träffade jag honom sednast.»

»Hvar?»

»Här nere vid stranden.»

»Jaså», röt gubben Anders, under det han, häftigt stampande i golfvet, gick fram och åter. »För en vecka sedan träffade jag den fattiglappen vid Tullgarn och då förbjöd jag honom att komma hit. Du vet att du ska' ha skyltorpa-Jöns, och så sannt det finnes en Gud i himmelen, så ska' du inte gifta dig med någon annan!»

Och med dessa ord slog Anders Nilsson knyt-näfven i det grofhyflade bordet med den kraft, att der stående glas och ett par ölstänkor ramlade i golfvet.

Den rodnad, som förut betäckt Elins kinder, vek tillbaka vid dessa hårda ord från fadrens läppar. På en lång stund kunde hon ej svara ett enda ord. Slutligen löstes hennes tungas band och hon sade under det hennes röst märkbart darrade:

»Far, far, skona mig från att få Jöns till man. Jag håller honom inte kär.»

»Nej, jag vet det nog», svarade Anders Nilsson i hånfull ton; »du håller i stället Per i Häggnes kär. Är det inte så?»

»Jo, far», hviskade den unga flickan, under det hon såg på Anders Nilsson med tårade ögon.

Detta svar, som borde afväpnat nästan hvilken annan som helst, retade i stället ännu mera Anders Nilsson, och det var nära att han till och med handgripligt gifvit sin dotter en tillrättavisning därför, att hon icke ville foga sig efter hans önskningsar. Men just i dessa ögonblick rycktes dörren upp och skyltorpa-Jöns inträdde.

»Nå, det var förbaskadt bra att du kom», ropade Anders Nilsson; »nu kan du hjälpa mig med att hålla ordning på min bångstyriga tös.»

»En bra karl reder sig sjelf», svarade skyltorpa-Jöns säffligt.

Detta svar förbluffade Stafs egare till en början, men han kom sig snart och inföll:

»Står du då inte längre vid vår öfverenskommelse?»

»Jo, visst tusan gör jag det; men hvilken öfverenskommelse menar du?»

»Att ta flickan min till hustru.»

Skyltorpa-Jöns' anlete förvreds af ett bredt nästan vedervärdigt grin då han svarade:

»Om jag får för Per i Hägnäs.»

Detta hån träffade Anders Nilsson så kraftigt, att han ryggade tillbaka.

»Får», utbrast han och skrattade hånfullt, »det är mig du ska' fråga, och inte den der fattiglappen!»

»Men tösen då», menade Jöns, »hon har väl någonting att säga, hon också?»

»Hon», skrek Anders Nilsson med sin starkaste stämma, »hon har så tusan heller!»

Under detta samtal mellan fadren och skyltorpa-Jöns hade Elin sutit tyst. Men härunder kom det beslut, hon en gång fattat, allt mera till mognad.

»Jag håller Per i Hägnäs kärare än någon annan, ja kärare än lifvet», sade hon med en bestämdhet i tonen, som gjorde att fadren betraktade henne med en viss förundran, »och ingen annan än han ska' bli min man, *ifall jag någon gång ska' gifta mig*», slutade hon.

»Jo jo», inföll skyltorpa-Jöns och betraktade Anders Nilsson med spefulla blickar, »der hör du hvartåt det lutar.»

»Hör nog det», svarade denne argt, »men jag är far hennes, och ska' derfor också lära...»

Hans ord blefvo tvärt afbrutna derigenom att dörren öppnades och en lång mager karl trädde in. Vid åsynen af honom föll Anders Nilsson genast till föga och utbrast i höfligare ton:

»Nej, se nämndeman! Hvad står nu på, eftersom han kommer hit?»

Skyltorpa-Jöns hade dragit sig några steg tillbaka och betraktade den nykomne med oroliga blickar.

»Jo», svarade nämndemannen och vände sig tvärt

till Jöns, »det är dig som jag söker. Du är till i öfvermorgon instämd till bystämma. Orsaken vet du.»

»Hvad har han då gjort?» sporde Anders Nilsson förbluffad.

»Det vet du väl?»

»Nej.»

»Hå hå, den saken är nog klar. I förra veckan stal han två silfverskedar från Måns i kyrkbyn.»

Skyltorpa-Jöns försökte visserligen att fräckt neka, men nedtystades genast af nämndemannen med dessa ord:

»Det är inte värdt att du försöker att slingra dig ifrån saken. Medan du var ute på fiske vid Eriksö, var jag hemma hos mor din, och der såg jag skedarne. Nu ska' du bjuda på tjufvaskål.»

»Ja, ser ni nu, far», inföll Elin och betraktade spefullt skyltorpa-Jöns, hvilkens fräckhet med ens försvann, »så der går det när man inte är ärlig.»

»Är det sannt det der», sporde Anders Nilsson och gick fram till Jöns.

Denne svarade ingenting, utan ryckte till sig den slitna mössan och rusade på dörren. Han tog icke ens afsked.

2.

I fordna tider var det en vanlig sed bland allmogen att bestraffa mindre stölder med att döma tjuften till att erlægga ett visst quantum öl och bränvin. Denna dom afkunnades på allmän bystämma och kallades för tjufvaskål. Hur mycket tjuften skulle bjuda på berodde icke på brottets storlek, utan på de tillgångar han egde.

Det var till detta straff som skyltorpa-Jöns blef dömd.

Den för straffets undergående bestämda dagen inbröt. Redan tidigt på eftermiddagen samlades Hölo kyrkbys manliga befolkning i sockenstugan. Glam och skämt aflöste hvarandra, och när skyltorpa-Jöns efter

en lång väntan slutligen inträdde, helsades han med detta tillrop:

»Der ha vi skedemannen!»

En sed var också, att den, som blifvit dömd att »dricka tjufvaskål», efteråt erhöi ett öknamn, som stod i förhållande till det brott, han gjort sig saker till. Nu hade skyltorpa-Jöns stulit skedar och derifrån härledde sig det ofvan nämnda tillnamnet.

Tjufvens medfödda fräckhet gaf något med sig då han bland de församlade också varseblef Anders Nilsson. Han ämnade gå fram till honom och spörja efter Elin, då Anders yttrade så högt, att alla hörde det:

»Nu rakar Elin din näsa förbi. Hade du varit ärlig, skulle du fått henne.»

»Ha, ha, ha», skrattade de närvarande, »det är bra svaradt, Anders Nilsson.»

Skyltorpa-Jöns drog sig skamflat tillbaka, men i den blick, han gaf Anders, låg ett hat, som tydligt var oförsonligt. Han mumlade också för sig sjelf, under det han gick bort i en vrå af stugan, der »spenderigarne» voro till finnandes:

»Vänta du. Detta ska' du ej ha gjort för inte, Anders Nilsson.»

»Nu ska' vi väl ta i tu med tjufvaskålen», utbrast en af de närvarande.

Skyltorpa-Jöns gaf talaren en ilsken blick och skulle genast ha rusat på honom om han torts, men han visste alltför väl, att han då skulle få att göra med minst tjugu knytnäfvar, och detta aktade han sig nog för.

»Jo, jo, vänner», sade han till slut, »nu är det så, att jag begått en orätt handling, och därför har bystämmen dömt mig till att enligt gammal sed försona den med att bjuda på öl och bränvin. Jag fyller nu mitt glas och helsar eder. Gutår, bröder! jag har en gång kommit i denna eländiga förvillelse, men det skall min själ aldrig hända mer. Vill du, bror», och vid dessa ord vände sig skyltorpa-Jöns till Måns i kyrkbyn, »förlåta mig denna gången, så kan du lita på, att du skall få ha ditt i behåll för mig efter denna dag, och viljen I nu allesamman tillgifva mig, så att

vi kunna bli lika goda bröder som förut, så skall det inte ångra er?»

»Ja, ja», ropade alla med en mun utom Anders Nilsson, som icke yttrade ett enda ord.

En blix af både glädje och hat syntes i skyltorpa-Jöns' ögon, då han svarade:

»Gutår då allesamman! Sitter ärliga och dricker kärliga.»

Sedan dessa formaliteter väl voro undanstökade, blef samtalet friare, och när skyltorpa-Jöns sent på aftonen tog afsked, sade han:

»Tack för godt straff. Det här har grundligt botat mig för all framtid.»

3.

Nog hade det straff, som bymännen i Hölö kyrkby ålagt honom, fört det goda med sig, att han ej vidare lade sig till med sin nästas tillhörigheter, men hatet mot Anders Nilsson, som från straffdagen icke längre ville se honom eller tillåta att han satte sin fot inom hans dörr, ökades deremot för hvarje dag, som gick. En orsak härtill var också björkarö-Pelles hänfulla utlåtanden om »skedemannen», såsom skyltorpa-Jöns hädanefter allmänt kallades. Anders Nilsson och Pelle höllo ständigt i hop och hade kort efter det Jöns »druckit tjufvaskål» träffat honom i en skogsbacke vid Tullgarn, samt mörbultat honom så grundligt, att han med knapp nöd förmådde släpa sig hem.

I två månader derefter måste han hålla sig vid sängen, och då han åter kom ut, svor han en dyr ed på, att, kosta hvad det kosta ville, »se Anders Nilssons och björkarö-Pelles hjerteblod», såsom hans ord föllo sig.

Sent en ruskig höstafton återvände Anders Nilsson från Tullgarn, der han varit och sålt sista återstoden af sin ovanligt rika hveteskörd.

Hunnen till Hölö kyrka, hvarifrån han ännu hade inemot en half mil till sitt hem, lät han hästarne pusta

ut en stund. Till den ändan band han dem i en af de ringar, som för kyrkbesökandes beqvämlighet finnas anbragte i kyrkmuren, och som han kände sig något trött, lutade han sig till hvila i vagnshäcken. Ögonen slöto sig och han var på vippen att slumra in, då tassande steg från kyrkogården kommo honom att spritta upp igen.

Han hade dock nätt och jemt hunnit resa sig upp till hälften, då en kula träffade ena hästen, så att denne genast störtade till marken. En annan kula, som, att döma af dess riktning, var ämnad åt Anders Nilsson sjelf, susade tätt förbi hans ena öra. Derefter hördes brådiskande steg efter en person, som springande aflägsnade sig.

»Ah, jag begriper nog hvem den bofven är», mumlade Anders, »men nog träffar jag honom i sinom tid, det är då säkert.»

Samma afton nedbrann Pers i Hägnäs lilla stuga och något sednare på natten björkarö-Pelles hem på Mörkö. De förbittrade hölöborne tågade andra dagens förmiddag mangrant till Skyltorp för att ställa Jöns till ansvar för hans nedrigheter; ty alla voro fast öfvertygade om, att han var föröfvaren af dessa nedrigheter.

Vid framkomsten till Skyltorp träffades en gammal gumma, som berättade, att Jöns icke varit hemma på flere dygn, och när Anders Nilsson omtalade orsaken till hölöbornes ditkomst, omtalade gumman, att det nog var Jöns, som föröfvat illdåden, eftersom hon flere gånger hört honom fälla hotande utlätelser mot Anders Nilsson, Per i Hägnäs och björkarö-Pelle.

Nästan hela dagen väntade hölöborne vid Skyltorp att Jöns skulle komma hem, men utan resultat. De tågade derefter hem, menande att de nog skulle få honom fatt en gång.

Men dagar, veckor och månader gingo till ända, utan att skyltorpa-Jöns blef synlig i hemtrakten. Det var som om han plötsligt blifvit bortblåst, och när året gått till ända, utan att han afhördes, föll saken småningom i glömska.

II.

Öfverlöparen.

1.

Vår historia antecknar, och det med rätta, året 1719 såsom ett af de olyckligaste i våra häfder. Karl XII:s egensinne och lättsinne hade sänkt Sverige ned så djupt som ett land någonsin kan komma. Från att ha varit en stormakt, för hvilken Europas folk hyste vördnad och aktning, sjönk det plötsligt till en makt af knappast tredje rangen.

Öfversvämmadt af fiender, som under Sveriges olyckliga belägenhet gjorde allt för att hämnas de fordna nederlagen och återtaga de från dem ryckte provinserne, stod det svenska folket ensamt och öfvergifvet, utan inre hjälpkällor, förlitande sig endast och allenast på sin egen tapperhet och sin aldrig svikande fosterlandskärlek.

Och denna sist nämnda kärlek svek ej heller. Öfverallt ådagalades ett mod och en sjelfuppoffring, som man måste kalla beundransvärd, så mycket heldre som föga hopp om ett gynnsamt resultat af striderna fanns.

Sveriges östra kust var i synnerhet utsatt för svåra härjningar af ryssarne, som med sina galerer och lodjor brände hvar de kunde komma öfver.

Mer än på ett ställe afvändes likväl de hotande farorne genom behjertade mäns energiska uppträdande. Efterföljande är också en skildring af en dylik mans framträdande, och i Hölö kyrka finnes ännu ett synligt minne deraf, förtäljande för efterkommande släkten om de stora uppoffringar, som för mer än ett och ett halft århundrade sedan gjordes i och för att skydda fädernetorfvän från de moskovitiska brandfacklorne.

Det är på sommaren 1719 som vi föra läsaren till Hölö lilla trefliga prestgård, och inträda genast i kyrkoherden Paulus Johannes Scharffs arbetsrum. Den

femtioåttåarige sjålasörjaren, af reslig kroppsbyggnad, med långt, utslaget hår och ett haksäck, som flöt ned på halfva bröstet, gick oroligt fram och åter i rummet, allt under det han för sig sjelf mumlade långa meningar, efter hvilkas slut han merändels stampade i golfvet, ett tecken till, att han icke var vid godt lynne. Det kraftfulla anletet uttryckte också i vissa ögonblick en hotfull och dyster beslutsamhet, för hvilken många af hans sockenbor mer än en gång darrat.

Slutligen stannade han framför sitt skrifbord, på hvilket Karl XI:s 1680 utgifna kyrkolag låg uppslagen, lade knutna handen på densamma och utbrast med halfhög stämma:

»Denna måste efterlefas, det må sedan gå med mig huru som helst; jag tror att de förnåme ä' rent af galne, som inte längre respektera salig kungens vilja. Är det skick det, att tre söndagar efter hvarandra uteblifva från Guds hus? Hon tror väl att hennes förnåma börd skall kunna muta vår Herre och mig, men gör hon det, så har hon sannerligen vid Gud hoppat i galen tunna. Lagen säger tydligt, att ingen förfallolöst får uteblifva från den allmänna gudstjensten. Länge har jag tålt hennes trots, men nu är det slut med tålmodet, aldra helst som inte allenast hon sjelf utan äfven hennes dotter brutit tre gånger å rad mot salig kungens bud. Jag vet dock att ingen af dem har något giltigt skäl för uteblifvandet, och derfor ska' de också få sig en mustig påminnelse, som biter djupt.»

Sedan han derefter funderat en god stund, under det han ånyo gick med häftiga steg omkring i rummet, satte han sig ned att skriva till den tredskande adliga damen, en af hans förnåmste socknebor. Brevet, som Scharff derefter noga genomläste ett par gånger, var af följande lydelse:

»Vålborna Fru!

Gudh förlåne doch fruun för Jesu döod och pina sina synders kännedom!!! att besinnas kunde then icke ringa skada, som fruun gör sig sjelf, then förargelse och förförelse sina egna barn, tjenstefolk och hela Hölö försambl. jemte

then sorg, mig sker, efter så mångfaldig förmaning så skrift- som mundteligen. Här med låter å ämbetes vägnar fruun så ödmjukeligen som christeligen veta, at därest fruun med fröken icke om söndag sig til Gudstjensten i rättan tid infinner, komma vissa personer, i mitt och församlingenes namn, at gifva senaste påminnelsen, efter som lagen säger them gifvas bör, som föragte Gudhs huus och ord. Kiörkoordningen sändes med och är mellan lagt hvad saken angår. Nya lagen är äfven lika i Missgeringsbalkens 3 cap. § 3.»

Sedan den nitiske själasörjaren derefter tecknat sitt namn under brevet, utbrast han fullkomligt belåten:

»Se så, nu vill jag se, om inte det här ska' göra tillbörlig verkan.»

Scharff hade nätt och jemt hunnit få de sista orden öfver läpparne, då en låg knackning hördes på dörren.

»Stig in», ropade kyrkoherden med hög stämma och vände sig mot dörren. Men när knackningen det oaktadt förnyades, rusade han upp, slängde brevet i soffan och gick sjelf att öppna.

»Är du döf, eftersom du inte hörde när jag ropade åt dig att stiga in», utbrast han häftigt. »Men hvad i all verlden går åt dig, Anders Nilsson? Är du sjuk?»

»Ja, nära nog», svarade vår gamle bekante från Staf. »Man kan bli sjuk för mindre än jag.»

»Hvad i Herrans namn har då inträffat? Stig in och stå inte der så försagd.»

Sedan Anders Nilsson väl kommit in och hunnit lägga mössan ifrån sig på närmaste stol, sade han med en stämma, som darrade af sinnesrörelse:

»Prosten vet väl att vi ha ofred i landet ännu, kan jag förmoda?»

»Ja väl, min kära Anders Nilsson, men hvad menar du dermed?»

»Jo, jag hörde i morgse af björkarö-Pelle, att ryske mordbrännare varit vid Herrhamra i förgår.»

Gubben Scharff studsade, men blott för några ögonblick.

»Kan nog tro det», utbrast han med hetta, »vi ha dem väl snart inpå oss, kan jag förmoda.»

»Kan väl hända», menade Anders Nilsson, »men då är det fråga om hvad vi ska' göra.»

»Köra bort dem naturligtvis», menade Paulus Johannes Scharff.

»Åh, det är kanske lättare sagdt än gjordt», inföll Anders Nilsson.

Scharff svarade ingenting härfpå, utan gick en lång stund fram och åter i rummet. Slutligen stannade han framför stafbonden, såg forskande på honom och sade:

»Vi måste försvara oss. Det rykte, som Karl XII och hans tappre bussar förskaffat sig, ska' nog ännu förmå att uträtta ganska mycket. Ryssen hyser ännu vördnad för den tapperhet, som vid Narwa vann en så glänsande seger öfver hans nära nog tiodubbelt starkare här. Dessutom måste ett fast och energiskt uppträdande alltid inverka på de förslafvade moskoviterne. Med Guds hjälp vill jag för den skull sammankalla Hölö innevånare och manligen gå den grymme fienden emot.»

Sedan prosten Scharff derefter skrifvit ännu några bref till socknens mest ansedde bönder, bad han Anders Nilsson att fortskaffa icke allenast dem, utan äfven skrifvelsen till den adliga frun. I sin nitälskan för religionens vård ville han, oaktadt fiendens ankomst, ej uraktlåta att gifva den trotsande adelsdamen all den upptuktelse han ansåg henne vara i behof af. Lika ifrig som han var att draga det verldsliga svärdet mot landets fiender, lika mycket glödde han af begär att med andans svärd tvinga de tredskande att böja sig efter hans vilja.

Anders Nilsson lofvade att noga fullgöra allt hvad värdig prosten befallde och skyndade derefter ut, medtagande den rättrådige själasörjarens rika välsignelse.

Ett par dagar derefter kom Anders Nilsson ridande till prostgården. Hans utseende var på det högsta förbluffadt, och då han varseblef prosten i trädgården, skyndade han genast emot honom.

»Nå», utbrast Johannes Scharff redan innan Anders Nilsson hann få ett enda ord öfver läpparne, »hur har det gått?»

»Alla ä' redo att följa er mot fienden, vördig prost, och... och... se här.»

Med dessa ord öfverräckte han till prosten ett väl försegladt bref.

»Hvarifrån har du fått det», sporde Johannes Scharff också han förbluffad.

»Ja, det vet jag sannerligen inte», svarade Anders Nilsson, ty karlen, som lemnade mig brefvet, var obekant. Jag har dock sett honom under många timmar stryka omkring Staf, men så snart han fick syn på mer än en människa, skyndade han genast undan. Då jag kom från sjöboden, mötte han mig. En stor kappa betäckte hans kropp och ansigte, och endast ögonen voro synliga. Men jag kan nästan påstå, att jag förut sett de der blickarne. Sedan karlen bedt mig om att säkert lemna brefvet till vördig prosten, tillade han att en dukat skulle finnas inuti detsamma. Den skulle jag ha för mitt besvär, sa' han. Nog kan jag förstå att brefvet är angeläget, eftersom han bad mig skynda med detsamma, men hvad som står i det, är jag inte underkunnig om.»

Prosten Scharff hade emellertid brutit brefvet. Det innehöll också verkligen en dukat, som genast öfverlemnades till Anders Nilsson.

Prosten Scharffs lugna ansigte blef under läsningen mer och mer oroligt, för att vid slutet af brefvet återtaga sitt förra vanliga uttryck.

»Nu få både du och andre ut med budkaflarne», sade han och vek tankfull ihop den lilla breflappen. »Tag med er alla de vapen, som finnas, och allt, som man kan göra buller med. Men fort måste det ske, ty redan i morgon afton ha vi den ryska mordbrännarfloktan här.»

Dessa ord satte fötter under Anders Nilsson. Han kastade sig genast upp på hästen och red bort så fort denne orkade trafva undan.

Då Johannes Scharff blef ensam gick han fram till ett litet gungbräde på ena sidan om hufvudtrappan.

Länge satt han här med hufvudet tankfullt lutadt i ena handen, under det han med den andra våldsamt kramade brevet.

»Hur ska' jag kunna begripa detta», mumlade han för sig sjelf. »Ingen namnunderskrift! Skulle det manne vara en snara för att narra oss ifrån Herrans tempel i akt och mening att derigenom kunna mera obehindradt plundra och förstöra detsamma.»

Sedan han ännu en stund grubblat häröfver uppvecklade han ånyo brevet och läste om det mera långsamt. Brevet, som vi dock här ej kunna återgifva med dess egendomliga stafningsätt, emedan det då ej skulle förstås, var af följande lydelse:

»Vördig herr prost!

Tacksam mot greve De la Gardie på Tullgarn för all den välvilja han tillförene visat mig, vill jag, då han nu ej är hemma och således ej kan försvara sin egendom, som i morgon hotas att sköflas af rysarne, gifva eder, vördig herr prost, det rådet, att samla Hölö befolkning och genom stort gny och oväsen mota bort plundrarne. Detta låter sig så mycket heldre göra, som de af naturen äro fege af sig och rädde för svenskarne.»

Så lydde brevet i all sin enkelhet. Att det var betydelsefullt visade sig också deraf, att en af prostens drängar i detsamma skyndade fram och berättade med andan i halsen, att en fiskare från Eriksö kommit till kyrkbyn för att berätta att en rysk lodjeflotta aftonen förut varit synlig utanför Hornsudde, sydligaste spetsen af Mörkön.

»Skynda er då att väpna er med hvad I kunnen få tag uti för slags vapen», utbrast Johannes Scharff. »Det är väl ingen af er, som är rädd för moskoviten?»

»Rädd», utbrast drängen och rätade på sig då han varseblef husbondens lugn. »Här finnes ingen rädd!»

»Hvem kan det vara, som skickat mig detta bref», mumlade Johannes Scharff för sig sjelf, när drängen skyndat bort. »Detta är mig en oförklarlig gåta.»

2.

Efter det skyltorpa-Jöns rymt från Hölö hade förhållandet der blifvit något bättre, ty Jöns var alltid den, som för det mesta anstiftade de oredor, som icke så sällan förekommo.

En, som också andades betydligt lättare, var Elin, Anders Nilssons vackra dotter. Hoppet om att nu få Per i Häggånäs till man, var dock icke synnerligt stort ändå, ty Anders Nilsson var en seg och envis natur, som gerna ville stå vid hvad han sagt, äfven om detta befanns vara aldrig så uppåt väggarne galet.

Året efter skyltorpa-Jöns' rymning, det vill säga 1716, hade Per i Häggånäs förlorat sin åldrige fader och derigenom kommit i besittning af en mindre hemmansdel, hvilken han hade alldeles skuldfri. I tanke att detta skulle något inverka på Anders Nilsson gick han en dag till honom och begärde formligen Elin till hustru, hvarjemte han redogjorde för sina inkomster.

Men huru förbluffad blef han icke, då Anders Nilsson tvärt svarade:

»Ja, kom igen när du hunnit samla lika mycket som jag ger Elin, det vill säga allt hvad jag eger och har.»

»Ar detta eder fulla mening, fader Anders?»
sporde Per i sorgsen ton.

»Ja.»

Elin, som stått på lur bakom en dörr och hört samtalet från början till slut, trädde nu fram och bad äfven hon i bevekande ordalag att fadren skulle låta sin hårdhet fara och skänka dem åt hvarandra, de kunde annars ej bli lyckliga.

Men med ännu större hårdhet svarade den oblidkelige Anders Nilsson:

»Ni ha hört hvad jag sagt. Inte det ringaste tal om något äktenskap med Elin förr, än du uppfyllt hvad jag förelagt dig. Bort med dig nu!»

Med detta svar måste Per gå utan att ens få taga afsked af den älskade.

Så gingo ytterligare två år till ända. Under denna tid hade vackra Elin massor af friare, och Anders Nilsson gynnade flere af dem, men icke så hans dotter. Den ene efter den andre fick återvända med oförrättadt ärende, samt detta bestämda svar från den unga flickans läppar:

»Jag kommer aldrig att gifta mig med någon annan än med Per i Häggnäs.»

Länge tålde Anders Nilsson detta trots från dotrens sida, men slutligen försökte han att göra sin faderliga makt gällande. Detta höll dock på att bli ganska ödesdigert för honom. Elin skyndade nemligen en dag till prosten Scharff, för hvilken hon läst fram sig och som alltid talade om henne såsom sitt käraste skriftebarn, förtäljde under ymniga tårar alla de förföljelser och förödmjukelser hon måste lida för sin kärlek till Per i Häggnäs, samt bad om hans be-medling.

»Var lugn du, kära barn», svarade Scharff och klappade vänligt den gråtande flickans hufvud. »Gå hem och var din far undergifven i allt utom detta; jag ska' nog lära honom att behandla sitt barn på kristligt vis.»

Påföljande söndag efter gudstjenstens slut och medan allmänheten ännu var kvar, framkallades Anders Nilsson i koret och fick der af Johannes Scharff en offentlig skrapa för sitt dåliga förhållande till sitt barn. Den oförskräckte själasörjaren slutade skrapan med dessa ord:

»Man måste mera lyda Gud än menniskor. Kärleken är en del af Guds väsende, och när denna känsla slagit djup rot i en menniskas hjerta, är hon så att säga en del af Gud sjelf. Väga dig ej att vidare söka tvinga din lydiga dotter till att äkta den hon icke vill, ty då lofvar jag dig, att öfver ditt grånade hufvud använda lagens hela stränghet. Der har du besked.»

Det var ord och inga visor, tyckte alla, men ansågo det också vara rätt, ty allmänt ogillades Anders Nilssons stränghet, utom af de afspisade friarne sjelfve, förstås.

Elin fick nu en tid lugn och ro i hemmet. Pro-

sten Scharffs allvarliga tillrättavisning i kyrkan hade åtminstone det goda med sig, att den envise gubben ej vidare försökte att tvinga sin dotter till det giftermål, för hvilket hon hade så stor motvilja.

Sedan det ett par månader därför varit tyst och stilla i Staf började gubben Anders att på ett helt annat sätt pina dottren, hvilkens tilltag att »gå till presten» Anders Nilsson hade svårt för att riktigt smälta. Han blef nemligen gnatig och hånade nästan dagligen Elin för hennes kärlek till Per i Hägnäs.

Den unga flickan led dock tåligt. Icke den minsta klagan kom öfver hennes läppar; tåligt och undergifvet bar hon sitt öde och tänkte hvarje dag som så:

»Någon gång måtte väl detta gnat ha ett slut. Far kan väl inte alltid visa samma lynne.»

Fastän Anders Nilsson strängeligen förbjudit dottern att träffa Per, brydde hon sig likväl icke mycket derom. Prosten Scharffs ord, att man måste mera lyda Gud än människor, voro henne också till en god tröst, och de stunder, då hon och den älskade råkades antingen på sjön eller i skogen, gäfvö Elin alltid nya krafter till att med ännu större lugn möta fadrens hänfulla utgjutelser.

Men en dag steg Anders Nilsson förgrymmad in till dottren der hon satt och spann flitigt. Elin såg genast att det var oväder i antågande, och stålsatte sig därför så mycket hon kunde.

»Ska' du ut och möta Per i dag igen?» sporde fadren och slog knutna handen i bordet.

Elin svarade ingenting. Hon endast betraktade den vredgade fadren med djupt förebrående blickar.

Detta trots, såsom Anders Nilsson benämnde dottrens tystnad, retade honom ännu mera.

»Jag vet att du brukar träffa honom minst ett par gånger i veckan», skrek han. »Jag förbjuder dig det, och om äfven tio prostar lika morske som vår ville ta' dig i försvar, så ska' det inte lyckas dem. Det vore väl sjelfve den svedde, om inte en far skulle ha rättighet att så mycket befalla öfver sitt barn!»

»Hvem har sagt att jag brukar träffa Per?» hviskade den unga flickan?

»Det rör dig inte», svarade Anders Nilsson med rå stämma.

»Åh, jag vet det nog», menade Elin och log trots allvaret i fadrens uppträdande.

»Nå, hvarför frågar du då, när du vet hvem som sagt det?»

»Björkarö-Pelle har farit med sqvaller», inföll Elin. »Han är ilsken på Per därför att han i förgår fick så mycket stryk, att han knappt orkade gå hem. Men så var det också han, som först anföll Per. Nästa gång detta sker kan ni helsa honom med, att han får en gång till så mycket stryk. Björkarö-Pelle är en dålig karl, som inte ens är värd att tjena som dräng hos Per i Häggnes.»

Dessa ord retade Anders Nilsson till den grad, att han var nära att handgripligen förgå sig mot dottren. Faran afvärjdes dock derigenom, att den omtalade björkarö-Pelle, en groflemmad fiskare med mörka och frånstötande drag, inträdde.

Det var minst tionde gången som han kom för att efterhöra om ej Elin ännu gifvit med sig och beslutit sig för att bli hans hustru. Han var, för att begagna ett allmänt känt uttryck, envis som synden.

Men äfven nu fick han af den unga flickan samma oböjliga svar som han erhållit de första nio gångerna:

»Du vet att jag på inga villkor gifter mig med dig. Hvarför ska' du då onödigtvis slita ut dina skodon med att springa hit?»

En brännande harmens rodnad sprang upp på fiskarens kinder då han svarade:

»Nå, då lofvar jag dig också för tionde gången, att vid tillfälle så märka Per i Häggnes, att du aldrig ska' komma i brudstol med honom. Du kan alltså låta bli att nöta ut *dina* skodon med att springa efter honom.»

Innan hvarken Anders Nilsson eller dottren hunno svara var björkarö-Pelle redan utom dörren.

Den hatfulle fiskaren höll ord, men blott till en del. En morgon några dagar derefter hittade ett par fiskare från Eriksö Per i Häggnes liggande sanslös på stranden straxt söder om Tullgarn. Han hade en kula

i venstra låret och en i högra sidan. Dagen förut hade också björkarö-Pelle spårlöst försvunnit och gaf derigenom full näring åt pratet om, att han vore lönnmördaren.

Genast tillkallad läkare från Tullgarn undersökte noga Pers sår och fann det i högra sidan af lifsfarlig beskaffenhet. Den unge bonden infördes genast till lazarettet i Trosa och der egnades honom all möjlig omvårdnad.

Hans af naturen starka kropp segrade också efter en långvarig kamp med döden.

Härunder aftynade Elin mer och mer, och snart liknade den förut så vackra flickan endast en hamn. Förgäfves sökte Anders Nilsson, som nu började känna något af sanvetsqual, en läkare, men fick det för honom oväntade och nedslående svaret, att dottrens sjukdom var obotlig, så framt han vidhöll sin hårdhet emot henne.

Prosten Scharff talade också på det allvarligaste med Anders Nilsson och lyckades slutligen att uppmjuka hans hårda hjerta.

En dag sade fadren därför till sin lidande dotter:

»Vill du följa med in till Trosa i morgon, kära Elin?»

Sådana vänliga ord hade den stackars flickan ej på många år hört från fadrens läppar.

»Till Trosa», utbrast hon för den skull långsamt och förvånad. »Hvad ha vi der att göra?»

»Det ska' du nog få se. Följ du bara med och försök att vara glad, så blir det nog bra.»

»Med mig kan det ej mera bli bra», svarade Elin. »Det är gudskelof snart slut nu.»

»Säg inte så, Elin, du gör då orätt, så mycket kan jag försäkra dig.»

Dagen derefter reste Anders Nilsson med sin dotter in till Trosa. Elin hade aldrig förut varit der och visste således ej hvart fadren förde henne.

Men då hon kom upp i ett stort hus och såg alla de sjuklingar, som der funnos, begrep hon att hon var på lazarettet. Hon förstod då fadrens mening endast

till hälften och sade därför, under det hon stannade och nekade att gå längre:

»Är det inte nog med att du nekat mig att bli lycklig med Per, vill du äfven nu föra mig till hans dödsbädd? Nåväl», fortfor hon och hennes afmagrade ansigte uttryckte en fast beslutsamhet, »då kommer jag ej heller lefvande härifrån.»

Anders Nilsson besvarade ej dessa ord. Han vände sig dock bort för att ej låta Elin se det leende, som bredde sig kring hans läppar. Hon visste nemligen ej om att Per redan var på bättringsvägen och därför ville han bereda henne en kär öfverraskning.

Inkommen i sjukrummet, dit Elin endast motviljigt följde med, studsade hon tillbaka och föll med ett anskri till golvet vid åsynen af Per, som närmade sig så mycket hans krafter det tillät. Hon trodde fullt och fast att det var hans vålnad.

Men hvem kan beskrifva hennes utesägliga glädje då hon, återkommen till sans igen, fann sig hvila i Pers armar och fadren stående bredvid gifva dem sin välsignelse. Den häftiga glädjen höll på att lägga henne på sjukbädden, men äfven hennes friska natur segrade och snart var hon åter gladare och hurtigare än förut. Kärleken gjorde henne frisk nästan lika fort som olyckan gjort henne sjuk.

Söndagen efter den dag, under hvars lopp prosten Scharff mottagit det anonyma bref, som omtalade det tillämnade ryska besöket vid Tullgarn, skulle Per och Elin vigas i kyrkan. Den unga bonddottren försökte väl att öfvertala fadren att låta vigseln ega rum i hemmet, men då både Anders Nilsson och Johannes Scharff förordade kyrklig vigsel, måste Elin, hur blyg hon än var, gifva med sig.

3.

Innan Anders Nilsson skyndade sig att efter det anonyma brevets öfverlemnande till prosten Scharff utföra dennes befallningar angående uppådet af befolkningen på Hölö, ilade han hem för att se efter Per, som skulle kommit till Staf redan dagen förut, men då uteblifvit, nu anländt. Så var också förhållandet. Den gamle fadren påträffade barnen ordnande sitt nya hem. De skulle nemligen bo i Staf, hvars skötsel skulle öfvertagas af Per, emedan Anders Nilsson började känna sig allt mer och mer krasslig.

Sedan Anders omtalat hvad som händt honom sade han i högelingen bekymrad ton:

»Det är en svår klämma vi råkat i. Hur vi nu ska' kunna reda oss, det vete Gud allena.»

»Förtrösta bara på honom, far, så är det ingen fara», inföll Elin med öfvertygande stämma. »Våran duktige prost gör nog också allt hvad han kan för att få bort den grymme fienden.»

Sedan Per en stund öfverlagt med sig sjelf inföll han slutligen energiskt:

»Det duger minsann inte att nu söla med den saken, så mycket är då säkert. Vilja vi ha våra hem i behåll, så finnes det ingen annan hjälp än att manligen gå allesammans ur huset och möta fienden vid landstigningen, så att han ej får komma upp i landet. Lyckas det honom bara att få fast fot här, så är det snart ute med oss alla, så mycket är då säkert.»

»Du har allt rätt, du Per», inföll Anders Nilsson. »Prosten sa' likadant, han med, och det är därför som jag nu ska' ut med budkaflarne och med bref öfver hela Hölön. Du kan ju...»

»Då går jag öfver till Mörkön», afbröt i detsamma Anders Nilssons blifvande måg. »Det här arbetet, som vi nu ha för händer, kära Elin, får hvila så länge. Att köra bort den grymma fienden är angelägnare.»

»Rätt så, Per, nu tycker jag ännu mera om dig», utbrast Anders Nilsson. »Så ska' en bra karl tala.»

Under de båda människans samtal hade Elin icke yttrat ett enda ord. Men hennes kinder bleknade märkbart och stämman darrade när hon ändteligen kom sig före att yttra dessa ord:

»Ni vill då lemna mig ensam hemma. Det är inte rätt af er.»

»Var nu inte barnslig, käraste Elin», svarade Per. »Ännu är ju ingen fiende i närheten och jag är snart hemma. Far dröjer väl något längre borta, men mig kan du alltid vänta sednast i morgon bittida. Inte ränner jag öfver hela Mörkön, inte, utan vill söka upp Sven i Axvik och bedja honom, som har mera ledighet än jag, att hastigt uppbåda folket. Sven är en duktig och villig pojke och ska' nog inte neka till att göra mig den tjänsten, det är jag säker på.»

När Elin slutligen märkte, att hon på intet sätt kunde förmå Per att afstå från sitt beslut, gaf hon med sig och sade endast:

»Gud vare med er på er färd. Utsätt er inte onödigtvis för farorna.»

Efter en varm helsning skildes Per från den älskade och från fadren, samt tog vägen rakt ned till den vassbevuxna stranden, der Anders Nilssons båtar lågo förtöjda.

En lång stund stod Elin och såg oafvändt efter Pers högresta och kraftfulla gestalt. När denna slutligen försvann mellan strandens små kullar, undslapp en djup suck hennes bröst och med smärtsam röst utbrast hon:

»En dyster aning säger mig, att någon svår olycka kommer att inträffa.»

»Så der illa får du ej spå», inföll Anders Nilsson. »Det är bättre att uppmuntra en människa än att göra henne nedslagen.»

»Sannt, far, men jag förmår ej drifva bort de onda tankar, som besjäla mig.»

»Prat, barn, fortsätt du med ditt arbete, så ska' du få se, att du snart glömmmer alltsammans.»

Elin suckade djupt och återtog, ehuru motvilligt, sitt arbete sedan hon först sett den gamle försvinna uppåt ön.

»Gud beskydde dem båda», hviskade hon för sig sjelf. »Om de skulle tagas ifrån mig, hvad ska' jag då göra?»

Per gick både länge och väl och sökte efter Anders Nilssons båtar, men utan att påträffa någon af dem. »Hvad vill detta säga», mumlade han för sig sjelf, »de ä' bestämdt bortstulne, annars skulle de väl finnas här på sin vanliga förtöjningsplats.»

Efter ytterligare närmare en timmes sökande påträffade han ändteligen den minsta farkosten sakta flytande längs fastlandets strand ungefär midt emellan Staf och Däderö på Mörkön.

»Hur båten har kommit hit, det öfvergår alldeles mitt förstånd», tänkte han, men som det nu icke kunde utrönas på hvad sätt den drifvit af så långt norrut, brydde sig Per ej om att vidare forska i denna sak. I stället för att uppsöka Sven i Axvik rodde han tvärt öfver det smala Ulfundet och landsteg välbehållen på Mörköns strand. Sedan han väl fastgjort båten, för att den ej skulle drifva bort ännu en gång skyndade han med stora steg upp till Däderö, der han också hade vänner, dem han kunde anförtro sitt ärende lika säkert som åt den ofvan nämnde Sven i Axvik.

Ungefär samtidigt med att Per landsteg på Mörkön, reste sig, icke långt ifrån den plats, der han funnit båten, tvenne manspersoner väl insvepte i fotsida kappor. Den ene bar rysk officersuniform, den andre underofficersdrägt. Men båda voro synnerligt angelägne om att deras ansigten ej blefvo synliga, hvadan kappkragarne voro försigtigt uppdragne ända upp under ögonen när de färdades fram.

Vi igenkänna i dem likväl två gamla bekanta. Den ryske officeren var före detta skyltorpa-Jöns, som efter otaliga äfventyr under kriget i Finland öfvergått till ryssarne och der svingat sig upp till löjtnant.

Den andre var björkarö-Pelle. Efter mordförsöket på Per i Hägnäs hade han flytt först till Stockholm och der tagit värfning bland det manskap, som skickades öfver Bottniska viken. Under en het drabbning, hvori han sårades, hade han blifvit tillfångatagen, då Skylkoffsky, såsom Jöns nu kallade sig, genast kände igen honom och utverkade att han icke skickades till Sibirien. Björkarö-Pelle antog namnet Elkany och lyckan var äfven med honom, så att han tjenade upp sig till den plats han nu egde.

Det fordna hatet mellan de båda rivalerna lade sig snart och båda två begärde samt erhöillo tillstånd att få medfölja på den mordbrännarflootta, som var beordrad att härja södra delen af Stockholms skärgård. Det var på sådant sätt som de hade kommit hit.

Och orsaken härtill spørjer väl läsaren? Naturligtvis begäret efter att se huru det stod till i Hölö och om Per i Hägnäs hade öfverlevvat de skottsår han fått af Elkany, ty det var denne, som af hat och illvilja mot sin lycklige rival, lömskt skjutit på honom och derefter hastigt flytt undan.

Huru han skulle känna sig till mods då han nu så plötsligt fick återse Per lika frisk och sund som före attentatet, kan hvar och en föreställa sig. Oaktadt den försigtighet som han och Skylkoffsky måste iakttaga, ville dock Elkany genast rusa fram från sitt gömställe och störta sig öfver den på detta anfall oförberedde bonden. Endast Skylkoffskys energiska uppträdande kunde hålla honom tillbaka.

»Men, jag måste betala honom för gammalt», menade Elkany.

»Jag har också en skuld till honom», sade Skylkoffsky, »men jag vet att gå listigare till väga. Ah, se der hittar han båten. Vi ska' nu se hvart han beger sig af.»

De båda öfverlöparne hukade sig derefter ned i den ganska höga vassen och iakttogo härifrån hur Per efter mycken möda fick tag i båten.

»Ah, han ror öfver till Mörkön», utbrast Skylkoffsky, under det en blixst af hämnd glänste i hans ögon, »nu ha vi fria händer bara skymningen blir

nog stark. Gubben Anders har jag skickat till prosten Scharff med det der brevet, du vet, och han blir nog kvarhållen der efter hvad jag vill hoppas.»

»Det vill jag också», ifyllde Elkany och drog munnen till ett bredt leende, »men vi ska' väl dra lott om flickan nu?»

»Kör för det», menade Skylkoffsky och ryckte upp ett vasstrå, det han sönderdelade och satte två delar deraf mellan fingrarne. »Den, som får kortaste strået förlorar.»

»Ska' jag dra?»

»Ja, eftersom det var du, som föreslog delningen. Skynda på nu!»

Efter mycket betänkande drog Elkany i bokstafvig mening det — kortaste strået.

»Jaha, flickan är nu din», utbrast han, under det ett leende, som han försökte göra så skälmaktigt som möjligt, krusade hans läppar. Det blef i stället temligen sötsurt, ty nog grämde det honom att kamraten så der genom ödets dom skulle erhålla den flicka han så länge fikät efter, och för hvilkens skull han till och med varit nära att bli mördare.

Då qvällen inbröt utan att Per syntes återkomma rodde de båda ryssarne försigtigt längs stranden söderut. Hunne midt för Staf gömde de båten i vassen ett par hundra alnar ifrån den plats, der den vanligtvis brukade ligga, ty båten tillhörde Anders Nilsson och hade blifvit stulen samtidigt med att den andra lilla farkosten lössläppts för att gynna de båda ryssarnes planer.

Båda kände naturligtvis vägen upp till Staf i grund och botten och det var för dem således icke det ringaste svårt att hitta dit.

Medan Skylkoffsky smög sig fram till det lilla gafvelfönstret, der han visste att Elins kammare var belägen, höll Elkany vakt vid gårdsgrinden för att se till att ingen obehörig skulle störa dem.

Sedan löjtnanten en god stund stått på lur utan att märka något misstänkt, smög han sig längs ena långväggen och kom så fram till köksfönstret. Det

brann eld i spiseln och der framför såg han tydligt Elin, sysselsatt med att tillaga den enkla aftonmältiden.

»Hon har blifvit mycket vackrare sedan jag sist såg henne», mumlade han. »Oh, det ska' bli ett godt byte, det bästa här finnes på orten.»

Med dessa ord tog han en väg kring knuten och stod snart framför den till hälften öppnade ytterdörren till den ganska stora förstuguqvisten.

4.

Tidigt den följande morgonen, redan i soluppgången, samlades en stor myckenhet af män, qvinnor och barn vid Hölö kyrka. Alla medförde de sådana vapen, som de i en hast kunde öfverkomma. Från kyrkbyn hemtades några stycken stekpannor och undervisade prosten sjelf de hjeltmodigaste gummörna huru de bäst skulle handtera denna sorts krigsmusik. De kunde nog begagna dem förut, menade han på ett skämtsamt sätt, som gjorde att alla föllo i skratt, men på ett helt annat vis. Nu skulle han visa dem huru de skulle nyttjas till fiendens fördrifvande.

Männen lade han särskildt på hjertat huru de genom höga rop och ideligt skjutande skulle inbilla ryssen att en stor folkmassa vore i antågande. Fienden skulle nog i sådant fall betänka sig mer än en gång innan han fortsatte sitt framryckande.

Om det anonyma brefvet nämnde han ingenting, emedan han, såsom ofvan yttrats, icke sjelf kunde vara säker på om det vore en snara eller icke.

Johannes Scharff hade sjelf försett sig med en väldig trumma, och han lofvade sitt folk, att hans arm icke skulle svika så snart det gällde att låta den väldeligen ljuda.

Medan prosten Scharff på detta sätt mönstrade och uppmuntrade sin skara, kom ett bud och förkunnade, att den ryska lodjeflottan lupit in i Pålsundet och med stark rodd samt för tillsatta segel närmade

sig. Meningen tycktes vara att landstiga vid Staf, alldenstund en massa båtar voro på väg dit.

Flottan stannade emellertid utanför Hölö kyrka och de båtar, som skickats norrut, återkallades.

»Nu, mine vänner», yttrade prosten Scharff och böjde andäktigt sitt gråa hufvud, »nu må vi bedja en nådig och barmhertig Gud förlåna oss seger. Fallen alle på edra knä.»

Alla gjorde så och den omtyckte sjelasörjaren höll en varm och innerlig bön, som trängde till djupet af hvars och ens hjerta. Sedan denna var slut upptog han sjelf med sin starka röst den herrliga psalmen »Vår Gud är oss en väldig borg», som mäktigt tonade ut öfver nejden i den vackra morgonstunden.

»Se så», yttrade Johannes Scharff när sången tystnat, »nu äro vi beredde att möta vår och Sveriges arffiende och må vi göra det med stadigt mod och under brinnande böner till den högste, att han förlänar seger åt vår rättvisa sak. Hvad är det om, Anders Nilsson, jag tycker att du ser så menande ut alldeles som om du hade någonting att säga?»

»Ja, om det tillåtes», svarade stafbonden och trädde ödmjukt fram med hatten i hand.

»Sätt du på dig hatten och fram med hvad du har på hjertat. Endast för Gud skall man förödmjuka sig.»

Dessa enkla och rättframma ord väckte allmän genklang hos de församlade.

»Jo se, vördig prost», sade Anders Nilsson och skakade betänksamt på hufvudet, »min dotter är ensam hemma, för si jag tror inte att Per hunnit tillbaka ännu. Men äfven om han gjort det, så kunde det ju hända, att någon afdelning af fienden styrde kosan till Staf, och då...»

Gubben kunde ej fortsätta. Rörelsen qväfde hans stämma och han slog båda händerna för ansigtet.

Prosten Scharff funderade några ögonblick. Den gamle fadrens smärta gjorde på honom synbarligen ett djupt intryck.

»Nåja», svarade han därför, »det kan ingenting

göra om du tar med dig tio pojkar, de ska' nog kunna mota fienden om han kommer.»

Anders Nilsson blef så glad öfver denna tillåtelse, att han till och med ville kyssa den gamle prostens hand. Men Johannes Scharff afböjde denna vördnadsbetygelse på sitt vanliga rättframma sätt:

»Jag är inte mer än en vanlig människa, Anders Nilsson. Du skall gifva Gudi allena äran.»

Sedan den gamle stafbonden ur högen utvalt tio män, som sjelfmant erbjödo sig följa med honom, skyndade han mot sitt hem.

Under tiden hade ryssarne landsatt en trupp soldater. Scharffs styrka kunde icke synas nedifrån sjön, ty skogén skymde alldeles bort den.

Scharff hade också förbjudit sina män att göra det ringaste buller förrän han sjelf gaf tecknet dertill. Från en mossig sten i sjelfva skogsbrynet observerade han fiendens rörelser.

»De tyckas vara särdeles många», sade en ung bonde från Hålsnäs.

»Åh, det är väl inte alla, som kommit i land ännu», menade en annan.

»Det synes att de ä' temligen säkra på att ej här möta något motstånd», yttrade en tredje.

Många andra hade dylika olika funderingar, men prosten Scharff nedtystade dem alla med ett:

»De må vara hur många som helst, så stå vi under Guds beskydd. Han hjälper oss nog i vår rättvisa sak.»

Sedan Johannes Scharff låtit uppsätta en mängd hattar och mössor, dem han befallt bönderne att medtaga hvar och en från sitt hem, på de närmast belägna höjderne, gaf han det med otålighet af alla efterlångtade tecknet. Alla bröto således upp, men framryckandet lät ännu vänta på sig, ty anföraren ville först så mycket som möjligt öfvertyga sig om huru pass många fienderne kunde vara.

Det var en besynnerlig krigshär, den scharffska. Somlige voro beväpnade med liar, andra med skäror, andra åter med långa stänger, på hvilkas spetsar de fastbundit långa spikar, dem de ytterligare hvässat;

en annan del hade icke lyckats få tag i andra vapen än grofva påkar, men de lofvade icke dess mindre att gifva duktiga slängar med dem. Endast några få hade skjutgevär, men kulor och krut funnos i öfverflöd.

Alldeles som en fårskock närmade sig ryssarne backen, i hvars krönskog den scharffska hären hade intagit sin plats.

Det framgick tydligt att moskoviterne här väntade sig lika ringa motstånd som flere andra platser, dem de hemsökt med mord och plundring.

Sorglöse och i små flockar, spridde ifrån hvarandra, gingo de framåt. Anföraren gick i spetsen och framdref med hugg och slag en karl, hvilkens händer voro bakbundne. Det var en gammal mörkö-fiskare, som de tagit till fånga, och hvilken de nu tvingade med hugg och slag att visa dem vägen till kyrkan.

Redan på långt håll igenkände Johannes Scharff den gamle fiskaren.

»Stackars stenkulla-Nisse», utbrast han, »din död är allt gifven, men vi kunna inte genom att draga oss tillbaka och då uppoffra hela socknen rädda dig. Det är omöjligt. Frid öfver din själ!»

När ryssarne voro ungefär på halfva vägen fram till skogen utbrast Johannes Scharff i det han höjde de improviserade trumpinnarne:

»Nu framåt i Guds namn! Herren stå oss bi! Finnes här någon, som är rädd, så må han i tid draga sig tillbaka.»

Efter denna uppmaning började han att så väldigt bearbeta sin stora trumma, att det gaf ett starkt eko långt inåt skogen. Och när gummorna derefter började att med sina vana händer slå på de till storleken olika stekpannorne, blef det en konsert, hvars maken aldrig förut varit hörd i Hölö socken. Den ärevärdige prosten gick sjelf i första ledet med sin stora trumma och bakom honom sköto de, som hade skjutgevär, och af hvilka några voro dels skicklige jägare, dels annars goda skyttar, så fort och så säkert, att ganska många af fienderne beto i gräset. Pojkarne laddade sedan gevären om igen och på sådant sätt kunde en temligen jenn eld underhållas.

Förbluffade af larmet och af skjutningen, och seende de på höjderna uppsatte hufvudbonaderne, hvilka de togo för anryckande soldater, drogo sig rysarne hastigt tillsammans, synbarligen för att öfverlägga om hvad de skulle göra mot en fiende, som så plötsligt uppträdde med så mycket mod och med en så synbarligen stor öfverlägsenhet.

Johannes Scharff fortsatte under tiden framryckandet genom skogen och hvar och en i hans här bemödade sig om att göra så stort buller som möjligt.

»Det här tyckes gå temligen bra», tänkte den gamle prosten. »Nå nå, den anonyme brefskrifvaren har tydligen menat väl, och nog ska' det lända honom till godo, ifall han uppger sitt namn och sin vistelseort.»

Då Per utträttat sitt ärende hos Sven i Axvik och denne lofvat att genast begifva sig på väg inåt Mörkön skyndade han af alla krafter ned till båten. Till sin stora förskräckelse upptäckte han då, att den lilla farkosten sprungit så hårdt läck, att det skulle vara förenadt med den största fara att nyttja den till öfverfarten.

Hans ängslan kände inga gränser, aldrähelst som han långt nedåt söder upptäckte flera mörka punkter, dem han ganska riktigt antog vara den ryska mordbrännarfloktan.

Som en galning sprang han längs stranden och sökte efter en båt, men länge fick han söka förgäfves. Han var nära att förtvifla, då han ett godt stycke norr om Axvik, ungefär midt emellan detta ställe och Björkarö träffade på en liten ekstock, stor nog att bära högst tre personer.

Skulle han våga sig med denna öfver sundet, hvars böljor just nu började uppröras af den friska morgonbrisen?

Länge var han rådvill, men slutligen segrade be-

slutsamheten. Han steg varligt ned i ekstocken och satte af från land.

Det var en färd full af faror och hade icke Per varit så pass skicklig sjöman som han var, skulle han utan tvifvel legat i djupet redan innan han hunnit halfväges till fastlandet.

Slutligen stod han dock till sin stora glädje på fast mark, knuffade till ekstocken, så att den for långt ut i sundet och ilade hemåt.

Det var nu redan ljusa dagen. Foglarne qvittrade så melodiskt och den friska svala morgonvinden kylde så behagligt hans nästan feberheta tinningar, de små blommorna doftade så ljufligt och logo så intagande mot honom, men om allt detta brydde han sig nu icke, huru stor fogel- och blomvän han än var. En enda tanke höll honom ständigt i en orolig spänning, och denna tanke lydde så:

»Tänk om ryssen redan hunnit till Staf. Och Elin som är alldeles ensam!»

Slutligen framskymtade manbyggnaden i Staf. Per fördubblade sitt lopp. Så häftigt hade han icke sprungit sedan han var pojke. Men han kände sig icke det ringaste trött; ovissheten och den ständigt gnagande oron höll honom i så stark spänning, att han icke hade tid att känna någon trötthet.

Men, hvarför stannar han plötsligt och flämtar efter andan? Hvarför blekna hans af det våldsamma löpandet pionröda kinder? Hvarför darrar hela hans kropp som om den plötsligt öfverfallits af en frossa?

Se här hvad han såg och hvad det var, som åstadkom den plötsliga förskräckelsen hos honom!

På Stafs gård syntes tvenne personer släpa en kvinna med sig. Hon gjorde motstånd, men blef med våld upplyftad på en häst (de båda ryssarne hade nemligen bemäktigat sig Anders Nilssons båda hästar, som betade på gården) och så bar det af derifrån i traf på vägen söderut.

Denna syn gjorde Per nästan galen, ty han hade i kvinnan igenkänt Elin. Han ordentligt flög framåt, och då han kom midt för porten möttes han af Anders

Nilsson och dennes följe. De hade också kommit tids nog att bli vittne till Elins bortförande.

»Här hjälper nu inte att stå och fråga efter hvad som ska göras», utbrast Anders Nilsson, sedan den första häpenheten var öfver. »Må jag förlora mina båda hästar, det kan ingen hjälpa, men flickan min ska jag ta tillbaka, äfven om jag ska följa de skurkarne ända till världens ände. Du följer väl med, Per? Dock derom behöfver jag väl inte ens fråga dig. Och ni, pojkar, följa ju också med, eller hur?»

»Ja, ja», ropade alla med en mun, »vi ska inte ge oss någon ro förr, än Elin är återtagen.»

»Efter dem då! De togo vägen mot Tullgarn, efter hvad jag kunde se.»

5.

Sedan Skylkoffsky stått en god stund på lur, öppnade han sakta dörren och trädde in. Slamret af hans vapen gjorde att Elin, som stod med ryggen vänd mot dörren, hastigt ändrade ställning.

»Store Gud, en ryss!» utropade hon förfärad och sprang in i andra kammaren, hvars dörr hon ville slå i lås efter sig.

Men Skylkoffsky var som en blixst efter och satte sin värja emellan dörren och posten. Elins svaga krafter kunde naturligtvis ingenting förslå mot ryssens. Med ett kraftigt ryck slet han upp dörren och stod ånyo framför den unga flickan.

»Tag allt hvad som finnes här», sade Elin bäfvande, »men gör mig ej något ondt.»

»Hvad som finnes här bryr jag mig inte om», svarade Skylkoffsky och slog kappkragen tillbaka, så att hela hans ansigte blef synligt. »Jag har nog af egodelar. Det är dig jag vill ha.»

Den unga flickan hade genast känt igen skyltorpa-Jöns. Hon ville till en början icke tro sina ögon, men ju närmare hon betraktade den framför henne

stående officeren, desto mera blef hon öfvertygad om att det var den för tre år sedan förrymde skyltorparen. En aning sade henne, att något förfärligt vore att vänta, ty Jöns' blickar voro fästade på henne med ett så olycksbådande uttryck, att hon kände sig på det förfärligaste beklämd om hjertat.

»Jag ser att du börjar känna igen mig», sade Skylkoffsky hastigt.

»Ja, du är den förrymde skyltorpa-Jöns», svarade Elin och tog mera mod till sig.

Detta svar stack personen i fråga icke så litet. Han rätade upp sig med en stolt åtbörd och inföll:

»Skylkoffsky, om du vill veta't. Jag är löjtnant i rysk tjenst.»

»Och således förrädare mot ditt eget land», ifyllde Elin och vände sig med afsky bort från öfverlöparen.

»Mitt eget land! Jag erkänner intet annat land än Ryssland.»

»Ja, jag hör nog att du säger så, men det är långt ifrån vackert af dig, det ska' alla redliga människor säga. Du är väl med på den mordbrännarflootta, som väntas hit?»

»Väg dina ord bättre», inföll Skylkoffsky. »Lefver din far ännu?»

»Ja, det gör han visst och frisk och kry är han också. Om du dröjer något får du nog träffa både honom och alla de öfrige hölöpojkarne. Jag kan försäkra dig att du ska' bli varmt mottagen.»

»Hå hå, hvad det beträffar, så har jag en lika varm helsning att ge igen.»

Med dessa ord visade löjtnanten på sina i bältet instuckne dubbelpistoler.

»Ja, de der duga nog», menade Elin, som, allt eftersom samtalet fortskred, började känna sig mer lugn till sinnes, »men...»

»Vi prata inte mera derom nu för ögonblicket», afbröt Skylkoffsky, »lefver Per i Häggnäas ännu?»

Detta visste han ju ganska väl, men det var bara af frågvishet som han sporde detta.

»Ja, det gör han visst det, och frisk och kry är äfven han.»

»Nå, har far din gifvit med sig ännu i fråga om edert giftermål?»

»Ja vars.»

»Jaså», utbrast Skylkoffsky och tog ett steg tillbaka. »Du är kanske redan gift?»

»Nej, men jag blir snart.»

»När.»

Elin betänkte sig en stund innan hon svarade på denna fråga. Slutligen inföll hon:

»Om söndag.»

»Nästa söndag?»

»Ja.»

»Tänk aldrig mera derpå», sade nu den ryske löjtnanten, under det ett bredt hånleende spelade kring hans läppar.»

»Hvarför ska' jag inte tänka på det, som utgör hela min jordiska lycka», sporde Elin förvånad.

»Derför att denna lycka aldrig skall bli din, du hör nu hvad jag säger.»

»Den kan inte du hindra.»

»Kan jag inte! Jo, jag ska' visa dig att det är just jag som kan det.»

»På hvad sätt, det skulle roa mig att veta?» sporde Elin med ett lugn, som förbluffade ryssen.

»Jo», svarade han slutligen, sedan han betänkt sig några ögonblick, »genom att föra dig härifrån. Ja», fortfor han hånfullt, då han såg hur Elin med ens förskräcktes, »nu tror jag att ditt stolta mod föll.»

»Föra mig härifrån», repeterade den unga flickan och vacklade tillbaka, »det töres du inte.»

»Tror du det», menade Skylkoffsky, »nå, det ska' jag nog visa dig.»

Och med dessa ord närmade han sig hotande den unga flickan för att taga henne om lifvet. Elin anlidade dock sina yttersta krafter och stötte till ryssen så häftigt, att denne var nära att falla baklänges. Denna omständighet begagnade sig Elin genast af och störtade mot dörren. Men just som hon ämnade springa ut möttes hon af en annan person, som utan krus grep henne om lifvet, under det han skrattande utbrast:

»Du tyckes inte längre ha tur hos henne. Annat är det med mig. Se bara hur troget hon hvilar i min famn!»

Elins förskräckelse då hon i den nye fienden igenkände björkarö-Pelle låter heldre tänkas än beskrivas. Nu kände hon med sig själf att hon vore förlorad om icke hjälp i tid ankomme.

»Släpp mig», skrek hon och sökte att vrida sig ur Elkanys armar, men hon satt fast i dem som i ett skrufstäd.

»Nej, släpp henne inte», dundrade Skylkoffsky, »du vet att flickan är min, och jag ska' ha henne, om än själfva afgrunden stode mig emot. Annars gifter hon sig om söndag med Per, vår gemensamme fiende.»

»Det är omöjligt», svarade Elkany; »Anders Nilsson har inte kunnat ändra sinnelag.»

»Jo, hon säger så åtminstone själf», menade Skylkoffsky buttert.

»Hör då på», inföll Elkany. »Jag har nyss tillvaratagit Anders Nilssons båda hästar, som betade på gården. Med dem går det lätt att komma undan till flottan.»

»Ett bra sätt», menade Skylkoffsky. »Vi bege oss då genast i väg.»

Den scen, som nu följde när de båda ryssarne med våld utburo den motsträfviga Elin och satte henne på den häst, som Skylkoffsky red, var den, som observerades af Elins fader med hans följe, samt af hennes blifvande brudgum.

Hela bortförandet hade gått så raskt, att Elin knappt hann tänka en enda redig tanke, förrän hon redan var ett godt stycke ifrån fädernegården.

6.

Oaktadt Johannes Scharff märkte att ryssarne stannade för att ordna sig, afbröt han dock icke sin marsch. Detta förbluffade till den grad ryssarnes befälhafvare, att han med ens gaf tecken till återtåg.

När Scharffs män sågo detta ville de sätta efter de flyende ryssarne, men prosten hindrade dem genast derifrån med dessa ord:

»Detta vore att gå en säker död till mötes och på samma gång utsätta vår trakt för att sedan öfversvämmas af barbarerne. Nu tro de både att vi äro bättre beväpnade och af större antal än vi i verkligheten äro. Om vi gå dem på lifvet skola de se icke allenast vår dåliga utrustning, utan äfven vårt fåtal. Det är alltså bäst att vi låta dem vara i den tron, att de emot sig ha en väl beväpnad och talrik trupp. På detta sätt skrämja vi dem bäst undan och ha' sjelfva största nyttan deraf.»

Så talade denne behjertade man och allt hans folk lydde honom. Den scharffska hären stannade i sjelfva backslutningen och åskådade derifrån hur ryssarne med största skyndsamhet inskeppade sig.

De fingo då se en syn, som kom blodet att isas i nästan allas hjertan. Då alla ryssarne voro ombord sågo Scharff och hans män huru en mansperson hisades upp i ett nere på stranden befintligt träd. Det var den gamle fiskaren-vägvisaren, som på detta sätt fann en oförtjent död, ty han viste icke om att Johannes Scharff samlat hölöborne till sitt försvar.

När den sista ryska lodjan lagt ut så långt från land att bönderne icke befarade en ny landstigning, gingo de ned på stranden, togo den gamle fiskarens lik och begrafde det med stor högtidlighet.

Straxt i öster om Tullgarn och på en smal af små vikar sönderskuren landtunga, som utgör vestra stranden af inloppet till Pålsundet (den östra bildas af Mörköen) låg vid tiden för denna berättelse en ganska rymlig grotta, som af allmogen i trakten benämndes

för kungshålet. Icke det ringaste spår finnes nu af densamma. Grottan, som var bildad i sjelfva jordbanken, har småningom skurits bort af vattnet, och på det ställe, der den fordom stod, är nu endast en sandbank, så grund, att knappt småbåtar kunna leta sig fram der.

Orsaken till namnet kungshålet var enligt folksägnen denna:

Nära nog så långt tillbaka som i den grå forntiden regerade en tapper fylkeskonung öfver denna del af Södermanland. Långe var hans regering fredlig och i följd deraf lyckobringande för hans folk, som af denna orsak älskade och vördade honom som en far.

Men afundsjukan som alltid grasserat i menniskornas själar, och som alltid skall göra det, var äfven nu framme. Sölve var en sjökonung, som höll till på de östliga öarne i skärgården. Han var af ett häftigt och krigiskt lynne och således motsatsen till Garde, så hette den ofvan nämnde kungen.

När då Sölve fick höra att fred och ro så länge herrskat i Gardes rike, tänkte han:

»Således måste der finnas många och stora rikedomar. Det lyster mig att göra Garde en påhelsning.»

Detta gjorde han också våren derpå när isarne bröto upp och de frigjorda böljorna sjöngo sina melodiska sånger. Men han gjorde det icke i fredlig afsigt. Tio drakar, besatte med kämpar, lystne efter byte, följde honom till Gardes rike.

Kung Garde hade vid julen firat sitt bröllop med en skön jarlsdotter, och förlustade sig alltså med fredliga lekar, när underrättelsen om Sølves härnadståg nådde hans öron. I en hast samlade han så många kämpar han kunde öfverkomma och tågade emot Sölve, ty ehuru af ett fredligt sinnelag, hade han dock lärt sig kämpalekarne lika godt som mängen annan och räddes aldrig för att bestå en blodig dust med hvem som helst.

Det kom till en blodig och långvarig strid mellan de båda konungarne. Tre gånger drefs Sölve till rygga, men som Gardes folk alltjemt smälte tillsammans utan

att någon förstärkning anlände, segrade slutligen sjökonungen.

Den svårt sårade Garde fördes af sina trogne till den ofvan nämnda grottan, från hvars spets han störtade sig ned i de skummande vågorna när han kände att döden nalkades och såg Sölves drakflotta styra mot grottan för att innesluta den der gömde fylkeskonungen.

Deraf fick också grottan namnet kungshålet, hvilket namn det allt sedan fått bibehålla.

Vid tiden för denna berättelse fanns icke mycket kvar af kungshålet, men ändock så stort utrymme, att tre eller fyra personer kunde gömma sig der inne.

Efter flykten från Staf skyndade Skylkoffsky och Elkany med sitt byte till denna grotta, och det var endast med den största svårighet, som de lyckades att i en liten rankig båt uppnå denna temligen säkra från landsidan svåråtkomliga tillflyktsort.

Skylkoffsky återvände dock genast till flottan, emedan han ville vara med om en expedition till Tullgarn, af hvilken orsak sade han ej.

Från ofvan nämnde De la Gardies präktiga egendom, nu ett kungligt lustslott, hade alla innevärdarne utom en gammal trädgårdsmästare flytt så snart mordbrännarfloktan nalkades. De la Gardie sjelf var i Stockholm.

Under det den gamle trädgårdsmästaren vankade genom de nu öde rummen kom en flock ryssar uppridande till gården. I spetsen för dem red en ung ståtlig man, som hade något strängt och befallande i både sitt ansigte och sitt uppträdande.

Vid hans sida red en officer af lägre rang men äldre till åren. Denne talade ifrigt och ständigt och tycktes vara mer än vanligt hemmastadd på platsen, så förekom det åtminstone den gamle trädgårdsmästaren, som, under det han från en tät syrenhäck åsåg

fiendens görande och låtande, sökte i sitt minne efter om han någonsin förut sett talarens ansigte. Slutligen hade han klart för sig att så var förhållandet, men hvar och när, det kunde han icke påminna sig.

Sedan ryssarne besett trädgården och ridit ett par hvarf omkring slottet, gingo de upp i detsamma, der, såsom den gamle trädgårdsmästaren sedan sade sig ha lagt märke till, den hemlighetsfulle, men ändock af honom igenkände ryske officeren med fullkomlig lokalkännedom förde sina öfrige kamrater omkring i rummen.

Åtskilliga förfriskningar funnos der uppe och af dem njöto ryssarne ganska mycket, hvarefter de aftågade utan att ha gjort den ringaste åverkan hvarken på det inre eller yttre.

Den gamle trädgårdsmästaren sade också försig själf att den ifrigt talande officeren var orsaken till att Tullgarn ej blef satt i brand, såsom så många andra gårdar och byar längs kusten.

Såsom stöd härför åberopade han också samma dag för de af godsets underhafvande, som vågade återvända till gården, den omständigheten, att han på bordet i ett af rummen hittat en lapp, på hvilken stodo dessa ord, skrifne med en dålig handstil:

»Hade jag ej känt dig,
Visst hade jag bränt dig.»

Den gamle trädgårdsmästaren skulle dock inom några dagar få hela gåtan förklarad.

7.

När Johannes Scharff väl sett att fienden begaf sig på väg söderut gick han med sin segrande här mot Staf. Han hade icke hunnit långt på vägen då han mötte Anders Nilsson och Per med deras följe.

Så snart Elins far varseblef den gamle själasörjaren, ilade han tvärs öfver en liten äng fram till honom.

»Hvad i Herrans namn står på», ropade Johannes Scharff och betraktade förbluffad den gamle bonden.

»Ja, det må ni väl säga, vördig prost», utbrast Anders Nilsson, »men är inte Hin lös nu, så slipper han väl aldrig lös.»

»Hur så? Du talar i gåtor, dem jag omöjligt kan begripa. Fram med hvad du har på tungan!»

»Elin är bortröfvad och det midt framför Pers och mina näsor, vördig prost.»

»Omöjligt, du skämtar bara.»

Per, som i detsamma hann fram, bestyrkte sanningen af den blifvande svärfadrens ord. Och han tillade:

»Jag som har skarpere ögon än fader Anders, såg tydligt att de båda röfrarne voro skyltorpa-Jöns och björkarö-Pelle. Jag kände igen dem oaktadt de buro den ryska uniformen.»

Johannes Scharff stod som slagen af åskan. Han kunde på länge icke yttra ett enda ord.

»Du har tilläventyrs sett galet», utbrast han derefter.

»Nej, det har jag inte. Björkarö-Pelle kände jag först igen.»

»Ja, det är nog inte svårt att känna igen den bofven», utlät sig en gammal bonde från Kattnäs.

»Jaså, de skurkarne ha inte bättrat sig ännu», menade Johannes Scharff. »Men hvart förde de väl Elin?»

»Åt Tullgarn till, det sågo vi ganska väl», svarade Anders Nilsson och Per samtidigt, och den först nämnde tillade i harmfull ton:

»Inte nog med att de röfvade bort tösen, mina enda hästar fingo också göra sällskap.»

Sedan Johannes Scharff noga utforskad huru de båda ryssarne voro klädde, muhlade han för sig sjelf:

»Nu har jag det. Den, som skrifvit brevet, var skyltorpa-Jöns, fastän Anders Nilsson inte kände igen honom. Nå, nå, Jöns har också att tacka greffen för mycket godt och det är ändock roligt att se, att det ännu finnes någon tacksamhet kvar hos honom. Högt sade han derefter, vänd till Anders Nilsson och Per:

»Hvad ämnen I nu göra, go'vänner. Sägen det uppriktigt för mig!

»Sätta efter röfrarne och återtaga Elin», svarade Anders och Per samtidigt.

»Men, om de redan kommit i säkerhet med sitt byte om bord på flottan?»

Anders och Per stodo en stund svarslöse. Frågan kom dem för hastigt uppå.

»Ja ja, detta är ett kinkigt fall», fortfor den gamle prosten, »men hvad I skolen göra, det gören snart.»

Han hade knappt hunnit få sista ordet öfver läparne, då många af bönderne och drängarne ropade:

»Vi vilja följa er och ej sluta förr, än Elin är i våra händer.»

»Det kan ju hända att de fört henne till kungshålan», utbrast en i hopen.

»Ja, du», menade Anders Nilsson, »det der var inte så galet gissadt.»

»Omöjligt är det inte», menade Per, »ty både skyltorpa-Jöns och björkarö-Pelle ha förut haft sina karnaljerier tillhopa der.»

»Då ska' vi gå dit!»

»Ja, ja», ropade många röster om hvarandra. »Vi följa Anders och Per.»

»Men», inföll Johannes Scharff, »skynden er då, annars kanske att de karnaljerne komma undan och det vore en evinnerlig skada.»

Inom några minuter derefter voro Anders Nilsson och Per i Häggnäs på väg mot kungshålet. De starkaste och modigaste följde dem. Marschen var skarp, ty alla hade svurit på, att förr uppge andan på vägen än genom dröjsmål låta de båda qvinnoröfrarne få tillfälle att komma undan.

Innan den modiga skaran begaf sig på väg yttrade prosten Scharff dessa ord:

»Om det lyckas eder att få skyltorpa-Jöns och björkarö-Pelle i edert våld, något som Gud måtte tillställa, så bringen dem hit, på det att vi måtte få gifva dem deras beskärda straff.»

»Ska' ske, vördig prost», svarade Anders Nilsson och Per samtidigt.

Derefter tågade hvardera skaran åt särskilda håll.

Sedan Skylkoffsky väl tillsett att ryssarne lemnat Tullgarn utan att föröfva några våldsamheter der, ilade han i snabb ridt till kungshålet.

Vi vilja emellertid skynda dit i förväg, för att se huru Elin har det.

Nästan förtviflad och våldsamt gråtande hade hon blifvit dttörd af Elkany. Förgäfves bad den stackars flickan att hon skulle återfå friheten. Slutligen sade Elkany i rå ton:

»Nu begär du det omöjliga. Jag kan inte med bästa vilja i verlden frigifva dig.»

»Hvarför kan du inte det», sporde den unga flickan ängsligt.

»Helt enkelt derfor att du inte tillhör mig», svarade Elkany torrt.

»Tillhör jag inte dig? Jag är ju din fånge, och derfor så tycker jag att...»

»Nej, du tillhör en annan», afbröt Elkany åter snäsigt.

»En annan! Hvilken då?»

»Skylkoffsky.»

»Hvem är Skylkoffsky?»

»Åh, gör dig inte dummare än du är. Skyltorpa-Jöns då.»

»På hvad grund tillhör jag honom om jag får spörja», inföll Elin bekymrad.

»Ha, ha, ha», hänskrattade Elkany, »du vill då nödvändigt veta det?»

»Ja visst, eftersom jag frågar dig, så vill jag veta det, så framt du inte har något deremot», tillade hon visligen och med temligen undergifven stämma.

»Nej, jag har visst ingenting deremot», svarade Elkany. »Du har tillfallit honom genom lottning.»

»Genom lottning! Hvad vill detta säga? Jag begriper dig inte.»

»Åh, det ska' du snart göra. Ser du, i krig går det vanligtvis besynnerligt till. Der dra'r man lott om bytet, antingen det är lefvande eller dött. Vi visste att du skulle bli vårt byte och därför drogo vi lott om dig. Men jag hade olyckan med mig, så att jag drog det kortaste strået.»

Elin ryste då hon hörde dessa lättsinniga ord från Elkanys läppar.

»Men Gud ska' nog straffa er för dessa lättsinniga handlingar», sade hon profetiskt.

»Ha, ha, ha, vi ha' öfvergått till den ryska religionen och bekymra oss alls inte om hvad du pratar för smörja. Ha, ha, ha!»

Elin dolde ansigtet i händerna för att slippa se det fräcka leende, som vid dessa ord spelade kring Elkanys läppar.

Denne fortfor efter en stund:

»Ser du, Elin, redan som barn fattade jag en häftig kärlek till dig, men du stötte mig bort. Hade du ej gjort detta skulle jag nog blifvit en bra människa, nu är jag en dålig i stället. Jag svor att hämnas, men ödet har ännu icke riktigt gifvit mig hämnden i handom. När vi drogo lott om dig trodde jag fullt och fast, att du skulle bli min, men äfven då roade sig ödet med att gäcka mina förhoppningar. Skylkoffsky, eller om du vill, skyltorpa-Jöns, är min förman, ty han är officer och jag ännu endast underofficer. Jag vågar således inte taga dig ifrån honom, ty de ryska krigslagarne bestraffa på det strängaste hvarje olydnad mot förman. Annars kan du vara säker på att du skulle fått helt annat än sötebrödsdagar, så framt du ej velat bli min.»

»Nej, tusen gånger heldre hade jag föredragit döden», svarade Elin med fast stämma.

»Ja, så säger du nu, men när det kommit till allvar, så hade du nog gifvit med dig.»

Samtalet afstannade här för en stund. Elkany hade tagit plats på en sten i sjelfva grottöppningen, hvarifrån man hade en präktig utsigt öfver Pälsundets

södra inlopp. Några alnar längre in låg Elin, ett rof för den dystraste förtviflan.

Sedan Elkany grubblat en stund sprang han upp och ställde sig framför den unga flickan.

»Är det sannt att det lyste ut i söndags för dig och Per?»

»Ja.»

»Narras du inte nu?»

»Hvad skulle det tjena till!»

»Jo, det blir ett skönt bröllop, som kommer att hållas der ute på den der lodjan, som du ser ligga närmast grottan.»

»Håna ej. Bladet kan vända sig förr, än du anar», svarade Elin med allvarsam stämma.

»Du tror således att någon allvarlig fara hotar oss här?»

»Jag säger ingenting», menade den unga flickan; »jag bara antager att orättfärdigheten nog får sin lön.»

»Du kan min själ ha rätt i att det just inte är så säkert att vistas här», inföll Elkany och såg fundersam ut. »Hvarenda hölöbo känner till grottan och när de få veta att du är försvunnen, ska' de nog söka dig här. Så snart Skylkoffsky kommer vill jag underätta honom derom, så att vi genast må kunna begifva oss ut till lodjan. Der ska' de åtminstone inte kunna återtaga dig.»

Dessa ord förskräckte Elin till den grad, att hon var nära att falla i vanmakt. Bittert ångrade hon nu, att hon framkastat sina varningar.

»Är du hungrig», sporde i detsamma Elkany.

Elin bevärdigade honom icke med en enda blick, så mycket mindre med ett svar.

Öfverlöparen upprepade sin fråga och nu med en ton, som ovilkorligt fordrade ett svar.

»Nej», svarade den unga flickan så lågt att han knappt hörde det.

»Åhjo, jag ser det nog», utbrast han. »Ser du, i krig får man nöja sig med som man har det.»

Och med dessa ord kastade han framför Elins fötter en grof och hård brödbit hvarefter han sjelf började tugga på en dylik.

»Är jag inte god emot dig, när jag len nar dig bästa biten», sade han hånande.

Sista ordet hade knappt hunnit öfver hans läppar, då en långt utdragen ton ur en hvisselpipa nådde hans öron.

»Det är Skylkoffsky!» utbrast han. »Jag måste binda dig medan jag rör i land efter honom, annars kunde du fly undan, och då är jag olycklig. Men, var lugn, du ska' inte länge behöfva ligga i den obehöfvade ställningen. Så snart löjtnanten kommer hit får du det genast bättre.»

Sedan han, oaktadt den unga flickans motstånd, bakbundit hennes händer, skyndade han ned i den lilla båten och rodde af alla krafter till land, der Skylkoffsky väntade.

»Är hon mycket orolig?» sporde denne.

»Ja, visst tusan är hon det.»

»Nå, då ska' jag väl trösta henne. Ha, ha, ha!»

8.

När Anders Nilsson och Per med sin af hämnd mot qvinnoröfrarne glödande skara anlände ned till den landtunga, på hvilken kungshålet var beläget, hade natten redan inbrutit. Den var regnig och blåsig och det ansågs för den skull icke för rådligt att nu skrida till anfall på grottan.

Per, som likväl var af en helt och hållet motsatt mening, eller som, med andra ord, gillade ett nattligt öfverfall *just nu*, motiverade detta på följande sätt:

Under regnet och den duskiga väderleken skulle ryssarne på den närmast grottan liggande lodjan icke göra några miner af att begifva sig i land. De skulle tvärtom vara glade öfver att få vistas ombord mellan skyddande relingar. Ej heller skulle qvinnoröfrarne, om de befunno sig i grottan, någonting som Per alls icke betvivlade, utsätta sig för ovädret och begifva sig

ut till det ryska skeppet. Anfallet borde därför företagas så fort som möjligt, tyckte han.

En af skaran kom i detsamma framledande en yster häst. Det var Skylkoffskys. Sedan Per noga betraktat sadeln och täcket, upptäckte hans skarpa blickar slutligen det ryska vapnet.

»Han är i grottan, Gud vare lof för det», utbrast den unge mannen. »Nu är han fast.»

»Då kanske att vi skulle vänta till dess han återkomme för att hemta hästen och då knipa honom», menade Anders Nilsson.

»Men, ni glömmar att björkarö-Pelle också är med», inföll Per. »Honom fruktar jag mera än skyltorpa-Jöns. En annan sak vore om man kunde vara säker på att alla tre lemnade grottan samtidigt och komme hit. Då vore det en lätt sak att få röfrarne i våra händer.»

»Ja, hvad är då att göra», sporde Anders Nilsson och ref sig förtviflad i skallen. »Medan vi ligga här overksamme, kanske att de mörda flickan der inne.»

Vid dessa Anders Nilssons ord betäckte en dödlig blekhet Pers ansigte. Efter en stund sade han:

»Jag vill inte tro att de ha hjerta i sig att gå så långt heller.»

»Vill du inte tro. Sådane skurkar kan man tro om allt som är dåligt.»

»Ja ja, på sätt och vis kan ni ha rätt, far, men när båda två personligen känna Elin och...»

»Betyder rakt ingenting», afbröt Anders Nilsson häftigt. »Jag har min tro för mig sjelf och låter ingen rubba mig i den, så mycket ska' jag säga dig.»

»Nå, så mycket större skäl då för oss, att inte längre uppskjuta anfallet», menade Per.

Några, som blifvit utsände för att söka efter båtar längs stränderne, kommo nu tillbaka och berättade, att de påträffat fem stycken, tre af dem så stora, att de kunde rymma minst fem man. En af dem var antagligen en rysk båt, som blifvit qvarglömd vid fiendernes hastiga flykt ut på sina fartyg.

»Således är ju ingen fara längre», inföll Anders Nilsson. »Må vi då genast begifva oss åstad.»

Det blef nu en strid emellan dem, som fingo följa med, och dem, som skulle vakta på land, ty alla ville vara med om expeditionen till kungshålet.

»Jag tycker», sade en gammal hvithårig bonde, »att de äldste borde ha försteget.»

»Deri har du orätt, Måns Persson», sade en annan, »de yngre och starkare ska' gå förut.»

»Ja, så ska' det vara», svarade alla de, som blifvit utsedde att medfölja till kungshålet, och som utgjordes af de yngste.

Detta förtröt de gamle och Måns Persson utbrast med en skarp ton af förtrytelse:

»Ja, så gå ni och red er bäst ni kan, men jag går hem, jag, och bryr mig inte om det här.»

Många af de äldre slöto sig till Måns Perssons mening och det höll på att bli ett ordentligt tumult.

Anders Nilsson trädde då emellan i sista och afgörande stunden.

»Hvad är det för smörja du pratar, Måns Persson», sade han. »Var inte du för en stund sedan en af dem, som ifrigast yrkade på att vi skulle tåga hit?»

Måns Persson teg en smula skamflat till en början. Efter en kort paus sade han:

»Jo visserligen var jag det, men jag trodde då fullt och fast, att... att...»

Rösten stockade sig i halsen så att han inte kunde få fram hvad han menade.

»Säg ut du», uppmanade Anders Nilsson och lade icke så liten ironi i sina ord, »du är väl inte så buskablyg heller.»

»Han har kanske glömt hvad han trodde», inföll en af Måns Perssons vedersakare och gaf den gamle bonden en hånfull blick.

Denne belönade frikostigt blicken och svarade därefter med säker stämma:

»Jag trodde att alla skulle få följa med ända till slutet.»

»Men, det kan ju inte låta sig göra när vi ej ha mer än fem båtar», svarade Per, som nu fann för godt att söka bilägga tvisten.

Hans enkla antydan hade åsyftad verkan. De gamle tego och stannade kvar på land, under det de yngste gjorde sig redo att företaga anfallet mot kungshålet. Uppmuntrade af den förra segern öfver rysarne voro de säkre på att allt äfven nu skulle komma att gå bra.

Ungefär en half timme derefter voro alla i ordning, och beslöts det att båtarne skulle anfalla grottan från två håll, hvadan de delade sig i tvenne afdelningar. Anders Nilsson förde befälet öfver den ena och Per öfver den andra.

9.

Elkany hade knappt försvunnit med båten, då Elin försökte att frigöra sig från de band, som höllo hennes armar fängslade. Hon arbetade så att svetten bokstafligen rann utför hennes kinder, men alltjemt fåfångt. I stället för att lossna började repet att mer och mer skära in i huden och göra henne smärta.

Ett par ögonblick tänkte hon allvarligt på att vältra sig ned i vattnet och på dylikt sätt komma ifrån sina plågoandar genom att gifva sig döden, men hoppet, som sent öfvergifver en människa, äfven om hon är stadd i en aldrig så stor nöd, hviskade äfven nu till den unga flickan, att hon icke skulle förtvifla, och således satte hon ej sitt förtviflade beslut i handling.

Då hon vände på sig så mycket, att hon kunde kasta en blick bakom sig, såg hon också, att äfven hennes försök att dränka sig skulle varit förgäfves, emedan Elkany, som tydligen anat något sådant, säkert fastgjort ena ändan af repet kring en invid grottans vägg liggande större sten.

»Kanske att Per snart kommer till min räddning», tänkte hon. »O! om han gjorde det!»

Hastiga årslag afbröto hennes tankar och snart

såg hon en liten farkost lägga till. Hon vände sig mot väggen för att ej behöfva se sina plågoandar.

»Jungfru Elin är onådig i dag», sade Skylkoffsky skrattande, »men det ger sig nog då hon ser, att det inte finnes någon återvändo.»

»Åhja, qvinfolken bruka inte vara så omedgörliga när de märka att det blir allvar af», inföll Elkany hånfullt. »Jag vet det af erfarenhet.»

»Ja, det är sannt, nu påminner jag mig den der lilla finskan, hvar var det hon bodde?»

»I Tavastehus.»

»Just så ja. Hon var ju till en början alldeles omöjlig, om jag inte missminner mig.»

»Jo, det kan du lita på. Det var den mest arg-sinta satunge jag varit utsatt för. Så snart jag kom henne på ett par alnar nära, så spottade hon mig rakt i synen och ett par gånger var det nära att hon till och med klöst ögonen ur mig!»

»Ha, ha, ha», skrattade Skylkoffsky, »jag tycker bara hvad du skulle sett vacker ut då!»

»Jo, jag tackar jag. Det der hade varit rent af obehagligt.»

»Men, hur fick du bugt med henne till slut, ty om jag inte glömt bort det, så voro ni sedan rätt sams?»

»Ja `vars. När hon såg att ingenting hjälpte, så... så... ja, du förstår.»

»Men, du brydde dig inte länge om henne, tror jag.»

»Tycker någon det. Jag hörde en gång min öfverste säga, att ombyte förnöjer, och deri har han nog rätt. Hi, hi, hi!»

»Men, hur blef du henne qvitt?»

»Skickade henne till öfversten i Petersburg.»

»Sedan har du inte sett henne?»

»Nej, inte den minsta skymt.»

Af detta råa samtal kunde den stackars Elin nog-samt förstå, hvilket öde som skulle vänta henne, om hjälp ej ankomme i rätt tid. Så innerligt som nu hade hon knappt någonsin förut bedt till Gud om understöd i sin förfärliga belägenhet. Hela hennes

kropp darrade som om den plötsligt fått ett häftigt anfall af frossan.

Skylkoffsky, som såg detta, förstod nog att hennes räddsla härledde sig från hans och Elkanys samtal, hvilket de, utan att tänka derpå, fört på svenska.

Han låtsade dock ej något derom, utan sade, i det han lutade sig ned öfver den stackars flickan:

»Är du sjuk, Elin? Du fryser ju. Har du frossan?»

I detsamma varseblef han det rep, som höll Elins armar bundne.

»Hvad vill detta säga», utbrast han och betraktade Elkany med vredgade blickar. »Hvarför har du fängslat henne?»

»Derför att hon inte skulle rymma undan medan jag hemtade dig.»

Elins boja löstes genast. Hon kände sig knappast fri derifrån, förrän hon störtade upp och kastade sig på knä för Skylkoffsky.

»Du säger att du älskar mig», sade hon och sträckte bedjande sina armar mot honom. »Visa då detta genom att gifva mig fri och jag skall alltid väl-signa dig.»

Skylkoffsky vände sig bort för några ögonblick. Af minspelet i hans anlete framgick tydligt, att Elins hjertslitande bön träffat till djupet af hans hjerta. Han var nära att gifva vika, men just i detta ögonblick, då det goda höll på att vinna seger öfver hans onda lidelser, hördes Elkanys hänfulla stämma:

»Jag tror att du börjar redan bli blödig, min vän. Ha, ha, ha.»

»Blödig», utbrast Skylkoffsky och hoppade till. »Tror du det?»

»Ja visst. Hvarför skulle du annars vända dig bort. Tänk bara på, att Elin, om du släpper henne lös, skall sofva i Pers armar i sin brudsäng om tre dagar.»

Dessa hänfulla ord väckte ånyo de onda lidelserna till lif i Skylkoffskys själ.

»Detta ska' hon aldrig göra», mera hväste än talade han fram. »Stig upp, Elin, ditt öde är gifvet så framt du inte vill gå in på att gifta dig med mig.»

»Nåd, nåd», stönade den unga flickan och omfattade krampaktigt Skylkoffskys knä. »Låt mig få gå. För Guds skull, gör mig ej något illa!»

Åter vacklade Skylkoffsky, men i samma ögonblick förnam han åter den hånfulla stämman i sitt öra:

»Kom ihåg att hon ska' vigas med Per i Hägnäs om söndag.»

Och då var all besinning borta igen. Han var ett viljelöst verktyg för sina onda lidelser.

»Stig opp», röt han med dundrande stämma, »annars ska' jag tvinga dig. Gör genast båten i ordning», befalld han Elkany, »vi måste skynda till lodjan!»

Elin låg ännu qvar. Detta trots retade Skylkoffsky till den grad, att han våldsamt fattade den stackars flickan i armen för att resa henne upp.

Mera kunde ej Elin tåla. Huru stark hon än var dukade hon likväl nu under. Ett anskri bröt fram öfver hennes läppar, och hon störtade medvetslös till grottans golf.

»Är båten i ordning», röt Skylkoffsky, hvilkens blod under striden mellan hans bättre och hans sämre jag råkat i en häftig svallning.

»Nej, jag måste täppa till en läcka i botten, innan vi kunna begifva oss af.»

Sylkoffsky lade sjelf hand vid arbetet, men det gick trögt ändå. Läckan ville på inga vilkor låta bota sig. Det såg ut som om ödet äfven här arbetade på de båda öfverlöparnes undergång.

Hela eftermiddagen förgick på detta sätt utan att båten kunde bli klar. Skylkoffsky och Elkany arbetade äfven på aftonen och ända till långt in på natten.

Slutligen kunde den sist nämnde konstatera att båten var hel.

»Nå ändteligen», utbrast löjtnanten. »Fort ut till lodjan!»

Då Elin skulle nedföras i båten, detsamma som döden och vanäran för henne, gjorde hon det mest energiska motstånd hon kunde, allt under det hon ropade på fadren och Per, ropade så gällt, att det hördes långt utom grottan, och kom de till undsättning skyndande båtbesättningarna att fördubbla sin rodd.

»Ja, skrik du», hånade Elkany, »du ska' ändock med. Pers hustru ska' du aldrig bli när du inte kan bli min.»

Med dessa ord fattade han och Skylkoffsky den unga flickan och bar henne trots hennes våldsamma motstånd och hennes hjertslitande skri ned mot båten.

»Om vi skulle tilltäppa hennes mun med en näsduk», sade Elkany.

»Behöfs inte», svarade Skylkoffsky. »Ingen hör oss här.»

Med dessa ord satte han foten på båtrelingen, men hejdade sig genast.

Utifrån brusade det i vattnet och under kraftiga årtag sköto hölöbornes fem båtar in i grottan.

Vigt sprungo Per och Anders Nilsson genast upp i grottan och deras anfall var så häftigt, så oförberedt för de båda öfverlöparne, att de till en början icke kommo sig före att göra något motstånd.

Sjelfbevarelse-driften vaknade dock snart hos dem.

»Vi ska' ej låta fånga oss lefvande», skrek Skylkoffsky. »Heldre döden!»

»Ja», svarade Elkany och satte sig i försvarstillstånd. »Heldre döden!»

Striden i grottan var nu oundviklig. Sedan Per nedfört den afdånade Elin i sin båt, skyndade han upp i grottan igen.

De båda öfverlöparne gjorde ett ihärdigt motstånd och sårade några stycken af angriparne, ett par dödligt. Slutligen blevo de likväl inklämde i ett hörn och efter ett vildt handgemäng tagne till fånga. Men de voro båda så vilde, att de till och med beto dem, som höllo dem fast, i armar och händer.

»Bind dem», befallde slutligen Anders Nilsson, »och sedan till prosten med dem.»

»Vore det inte bättre att hänga dem först som sist», menade en bonddräng.

»Ja, den lönen ha de åtminstone förtjänat», menade en annan.

»Men vi ä' ryske officerare», sade Skylkoffsky, »och böra därför behandlas som krigsfångar.»

»Nej, som öfverlöpare och landsförrädare», svarade Anders Nilsson. »Dock, vi öfverlemna domen öfver skyltorpa-Jöns och björkarö-Pelle åt prosten. Är det inte så, go' vänner?»

»Jo, jo», ropade alla om hvarandra, och en i hopen fortfor:

»Ja, om någon dömer rättvist, så är det prosten, det är sanning det.»

Glade öfver den lyckade fångsten begaf sig hela skaran på hemväg just som den ryska lodjeflotten lyfte ankar för att ej mera återkomma till dessa bygder.

Straxt efter solnedgången anlände »hären» till Hölö kyrka. Johannes Scharff efterskickades och höll under bar himmel en varm tacksägelse för den vunna segern. Allas hufvud blottades och i nästan allas ögon skimrade tårar. Framemot middagen skulle domen öfver öfverlöparne afkunnas. De förvarades därför på det strängaste i sockenstugan.

10.

Då middagen inbröt företedde Hölö kyrkogård och trakten der omkring en tafra af yttersta liflighet. Ryktet om skyltorpa-Jöns' och björkarö-Pelles uppträdande såsom ryske officerare, samt deras tillfångatagande hade nästan med blixstens hastighet spridit

sig från den ena stugan, från den ena byn till den andra.

Alla ville se desse märkvärdige öfverlöpare och landsförrädare, samt skyndade för den skull, åsidosättande sina arbeten, hals öfver hufvud fram till kyrkan.

Då alla voro församlade trädde Johannes Scharff fram, iförd sin prästerliga dräkt. Gubben var ovanligt högtidlig att åse och öfver det manliga ansigtet hvilade ett drag af sorgsenhet, som ej undgick någon.

Då fångarne blifvit framförde sade han med en stämman, som hördes öfver hela församlingen:

»Vi hafva nyligen tackat Gud, som så underligen genom sin nåd frälsat oss från den grymme fiendens eld och svärd, och detta har skänkt vårt hjerta en stor hugsvalelse. Vi trodde att det skulle sluta dermed, och att vi derefter skulle få återgå till våra fredliga och alldagliga sysslor, men vi hafva bedragit oss. Midt ibland oss stå tvenne socknebor, för många år sedan sorgligt bekante genom sina bofstreck mot en af våra vänner. Rymde härifrån för att undgå lagens arm, hafva de af lättsinne eller något annat lupit öfver till fienden. Ej nog dermed, de hafva också fört afvog sköld mot sitt fädernesland och äro alltså landsförrädare. Hvad skola vi göra med dem? skola vi nu låta lagens arm hämnande träffa dem?»

»Ja, ja», ropade alla om hvarandra under ett väldigt gny. »Må de få det straff de förtjena!»

»Hör på, skyltorpa-Jöns», sade prosten derefter, »var det du, som lemnade brevet till mig?»

»Ja», svarade denne darrande.

»Har du också skrivit det?»

»Ja.»

Johannes Scharff omtalade derefter för menigheten innehållet af det anonyma bref han erhållit och sade derefter:

»Det är således skyltorpa-Jöns, som vi hafva att tacka för segern. Utan att han underättat mig om fiendens ankomst, skulle vi blifvit öfverrumplade och kanske nedgjorde till sista man.»

Den gamle trädgårdsmästaren vid Tullgarn trängde sig i detsamma fram. Sedan han betraktat Jöns några minuter sade han:

»Det är just den der officeren, som vi ha' att tacka för att min husbondes gård ej nu ligger i aska.»

Han berättade derefter omständligt om moskoviternes besök på Tullgarn och öfverräckte slutligen åt Johannes Scharff det lilla papper han funnit på ett bord der uppe i slottet.

»Har du skrifvit också detta», sporde prosten och visade skyltorpa-Jöns lappen.

»Ja.»

»Således framgår af allt detta», fortfor Johannes Scharff, »att skyltorparen ändock i grund och botten har ett godt hjerta, fastän det blifvit förvilladt, men hvem har ej under sitt lif varit utsatt för en förvillelse? Nu har han räddat icke allenast oss utan äfven Tullgarn och dermed mycken egendom och många menniskolif. Om nu endast Anders Nilsson, Per och Elin förlåta honom, så tycker jag att vi böra låta honom återvända till Ryssland.»

Sedan de tre sist nämnde personerne sagt sig gerna förlåta skyltorparen, släpptes han lös, reste genast till Stockholm och syntes aldrig mera i Sverige.

Men björkarö-Pelle, som aldrig gjort något godt, utan tvärt om ondt, blef genast och oaktadt sina protester, att han var rysk undersåte, utan försökning hängd, sig sjelf till straff och andra till varnagel.

Söndagen derpå firades ett ståtligt bröllop i Hölö kyrka. Hela socknens befolkning var närvarande och kunde ej underlåta att högljudt beundra det vackra brudparet.

De utståndne mödorne under det ryska öfverfallet hade låtit dem i ännu högre grad känna sällheten af att nu vara förenade med oupplösliga band.

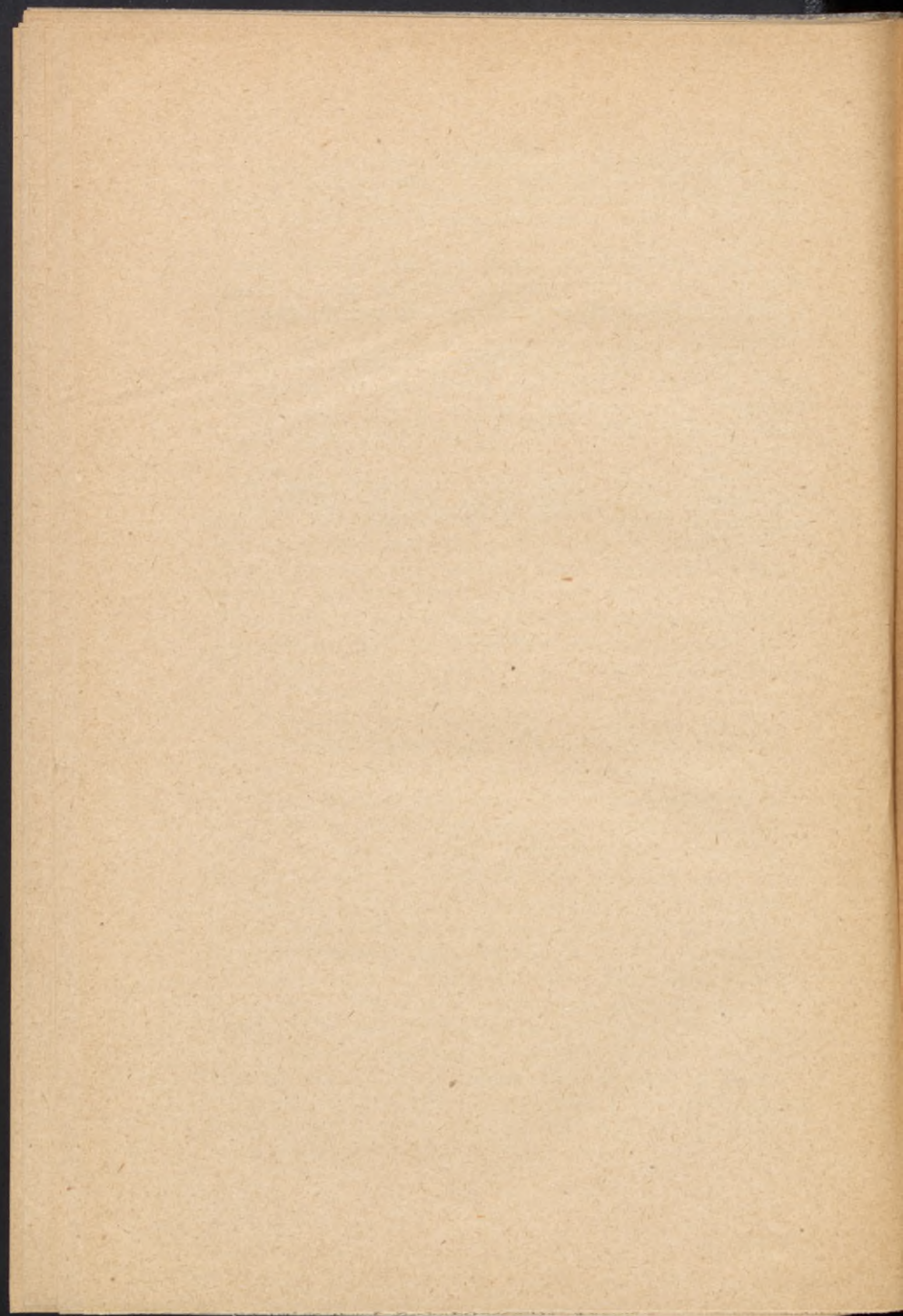
Af den modige Paulus Johannes Scharff, som genom sin sinnesnärvaro räddade Hölö församling, finnes i kyrkan ett väl utfördt porträtt. Under detta står följande vers, som mer än en lång biografi karakteriserar honom:

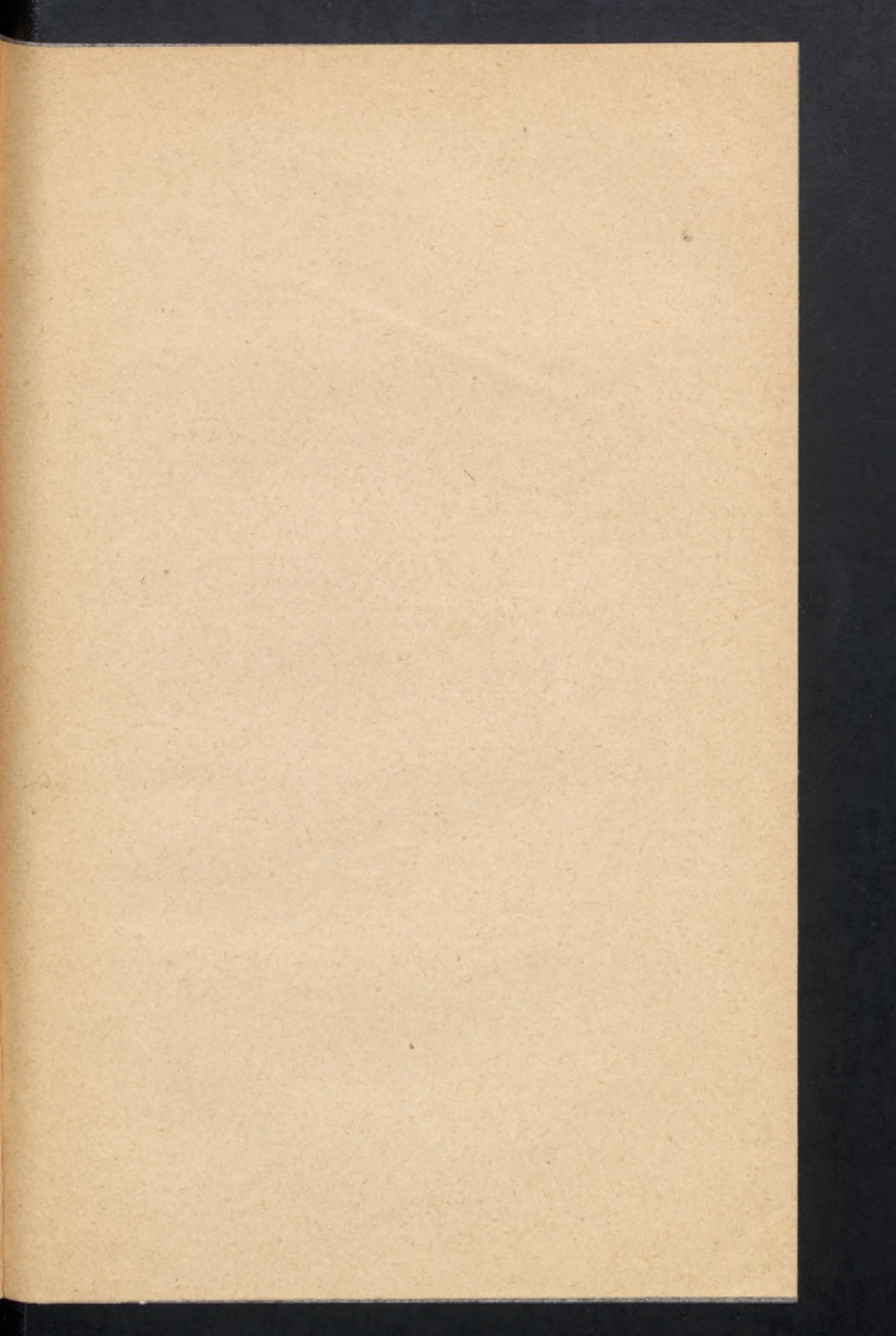
»Fem öfver femtio år han herdestafven här förde,
 Förde med lära och tukt själar till Frälsaren fram.
 Men ock med trumma och mod på flykten han fienden körde;
 Närde och skyddade så hjorden, dess får och dess lam.»

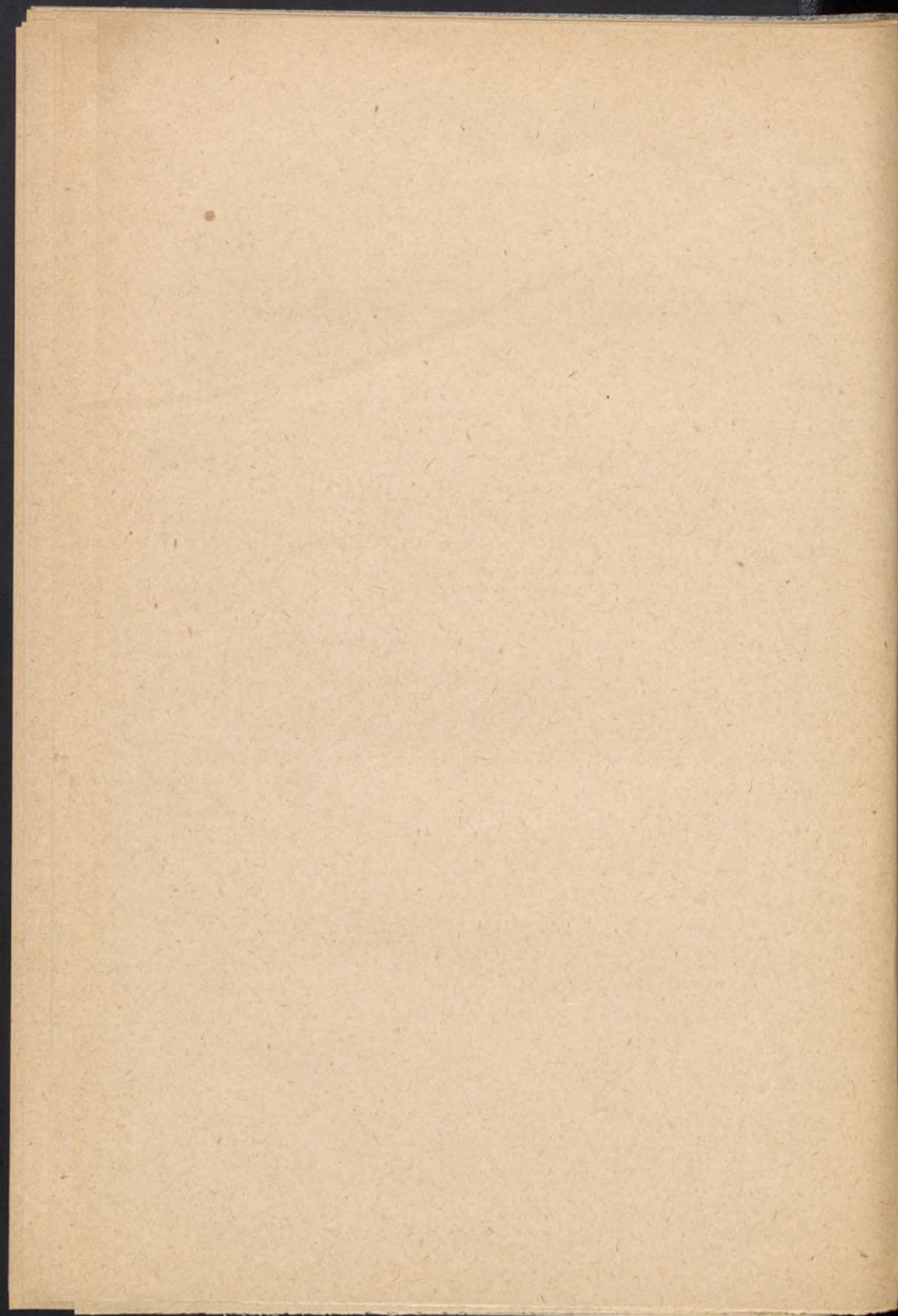
Den blåmålade trumman, som han så vådeligen slog då han fördref ryssarne, förvaras ännu i Hölö kyrkas sakristia, och är prydd med ett upprätt stående lejon.

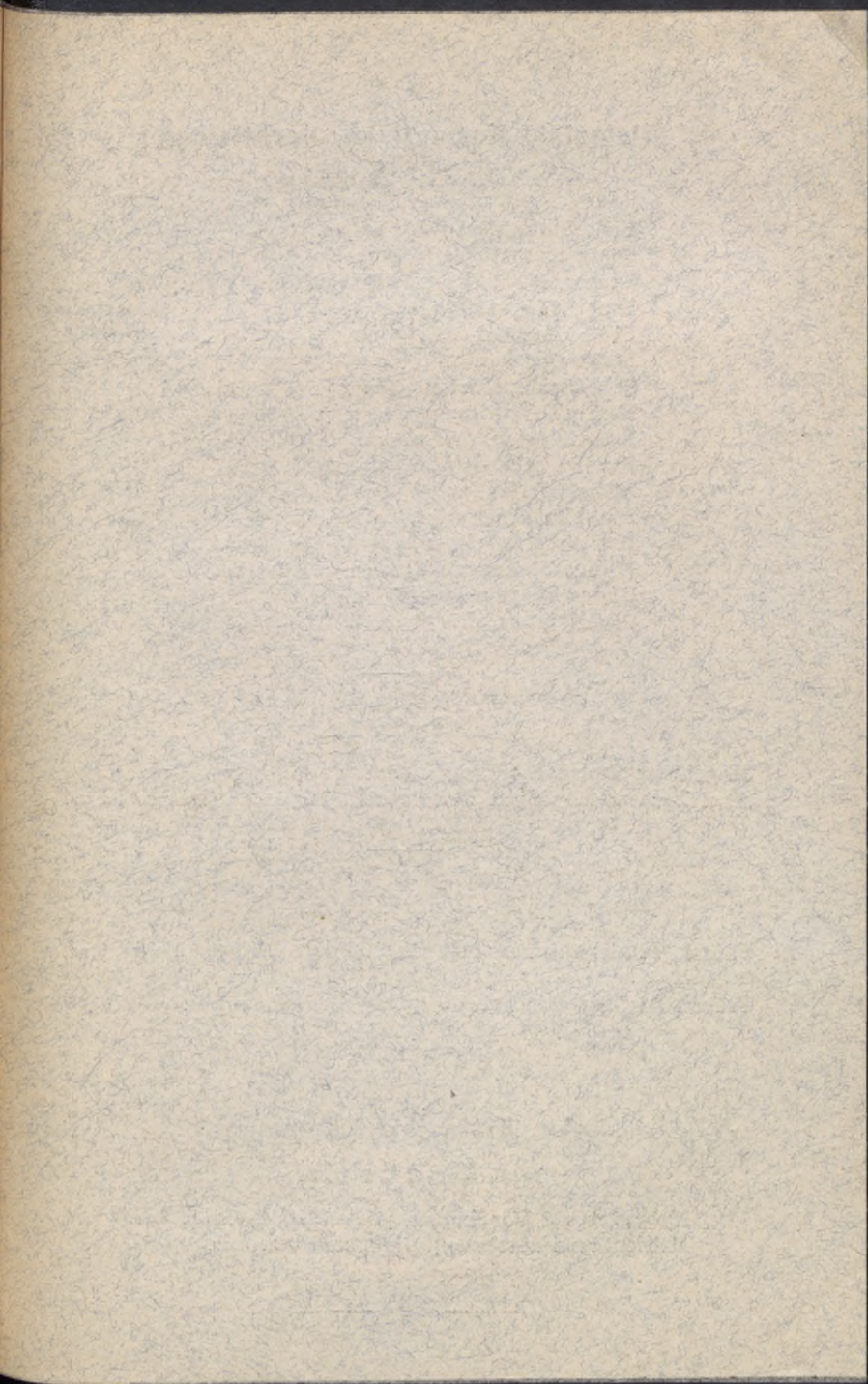
Flere år efter här skildrade händelser lät Sveriges minister i Petersburg genom annons i svenska tidningar gifva tillkänna, att en i rysk tjänst varande general, född i Hölö församling i Sverige, dött i Ryssland.

Denne general kunde icke vara någon annan än den forдне öfverlöparen skyltorpa-Jöns, sedermera Skylkoffsky.

Historiskt-Romantiska Berättelser.

Af **J. O. Åberg.**

Erik Ollikainen, pris 1 krona.
Spofvens pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett kvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölmarflickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under Snapphane-eken, pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.

Af **Sylvia.**

Magdalena Rudenschöld, pris häftad 4,50, inb. 5,50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2,50, inb. 3,50.

Af **Lodbrok.**

Fänrik Flinks minnen från trettioåriga kriget, häftad 3,75,
inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts Hemlighet i 8 häften, pris 6 kronor.

Seke Historiska Romaner.

Af **Lodbrok.**

Nybygget vid Vargkullen, pris häftad 4,50, inb. 5,50.
Millionärens dotterson, pris häftad 3 kronor.

1001850724

